

De kring als kans

THEMA: DE KERK EN DE KRING

Onder
Weg

Inspiratie
voor
reisgenoten

10 PRAKTIJKERVARINGEN 'KRINGEN ZIJN DE RUGGENGRAAT VAN DE GEMEENTE' > 14 PETER VAN GENDEREN KWETSBAAR ZIJN IN EEN KRING > 20 EYEOPENER PAULUS' VOORNEMENS > 24 ONTMOETING FREDDY GERKEMA

06 OPINIE

Wat maakt kringen succesvol?

Weten we waar we aan beginnen als we in een gemeente met kringen gaan werken? Wat zijn de factoren die ervoor zorgen dat kringen goed lopen? Wat zijn de valkuilen? En hoe verhoudt een kring zich tot het geheel van de gemeente? Predikant Jaap Ophoff gaat op de vragen in.

10 REPORTAGE

'Kringen zijn de ruggengraat van de gemeente'

De ene kring is de andere niet. Leden van de NGK Wageningen, de Gkv Schildwolde en de Gkv Maastricht vertellen over hun ervaringen. 'We zijn geen kring die zegt: kom erbij en doe wat wij doen, Bijbelstudie bijvoorbeeld. We doen óók Bijbelstudie, maar we proberen inclusief te zijn, om samen, christenen en niet-christenen, te ontdekken wat we kunnen leren vanuit het evangelie.'

20 EYEOPENER

Paulus' voornemens en de onze

Paulus heeft, net als ieder ander mens, voornemens gehad. Zijn voornemen om via Jeruzalem over Rome naar Spanje te gaan om daar het evangelie te brengen is er een voorbeeld van. Het is fascinerend en leerzaam om te zien hoe dit tot stand kwam, wat ervan terecht kwam en wat het teweegbracht.

28 JEUGDWERK

Integreer het jeugdwerk in de gemeente

Wat zijn we eigenlijk aan het doen in het jeugdwerk? En hoe kunnen we het jeugdwerk in de gemeente het beste aanpakken? In dit artikel beschrijft Anko Oussoren een matrix om daar eens kritisch naar te kijken, omdat dat kan helpen om het jeugdwerk te integreren in het geheel van de kerk.

24 ONTMOETING

'Ik ben volstrekt geschikt om het klooster in te gaan'

Ruimte om te ademen, te leven. Als Freddy Gerkema dan toch een beeld van God moet schetsen, is dat het. Het is de ruimte en vrijheid die voortkomt uit het Hebreeuwse *ruach*: adem en Geest. 'In de gemeente wil ik mensen dezelfde ruimte voorhouden', vertelt Gerkema, voorganger van de NGK Amersfoort-Noord, 'want daarin is het goede leven te vinden.'

30 OPINIE

Streef naar Schriftgeleerde profetie

'Jaag de liefde na en streef naar de gaven van de Geest, vooral naar die van de profetie' (1 Korintiërs 14:1). Paulus heeft hoge verwachtingen van de gave van de profetie. Meer dan van het spreken in klanktaal. Dat heeft met verstaanbaarheid te maken en met de opbouw van de gemeente. Intussen is het nog niet zo eenvoudig om het verschijnsel van de profetie in het Nieuwe Testament precies te duiden.

14 **INTERVIEW**

'Een kring is de plek waar je ontvangt en waar je leert te geven'

Kringen zijn niet meer weg te denken uit kerkelijk Nederland. De NGK Houten werkt al ongeveer twintig jaar met kringen; in Houten heten ze kerngroepen. Hoe ziet het plaatje in Houten eruit, wat werkt wel, wat niet? *OnderWeg* praat met Peter van Genderen, staflid kerngroepen en medeauteur van het *Handboek voor Kringleiders*.

EN VERDER:

- 4 **Praktijklokaal**
- 12 **Redactioneel**
- 17 **Nieuws**
- 17 **Colofon**
- 18 **Stimulans**
- 19 **Column Joost Smit**
- 27 **Column Esther de Hek**

Stockbeelden: Prixel Creative/Shutterstock (pagina 1); mactrunk/iStock (pagina 5 boven); Dream Perfection/Shutterstock (pagina 7); g-stockstudio/Shutterstock (pagina 8-9); ALPA PROD/Shutterstock (pagina 11) Tom Keenan/Lightstock (pagina 29).

Geloven in een kleine groep

In de kerkdienst op zondag schuif je naast allemaal mensen in de rij. Je knikt elkaar toe, je praat even wat, en dat is het. De gemeenschap bestaat uit gezamenlijk luisteren, zingen en bidden. Dieper contact, van hart tot hart, is er meestal niet.

Gelukkig wordt er in mijn gemeente voor en na de dienst koffie geschonken en is er alle ruimte om met elkaar door te praten. Toch zijn dit niet de momenten waarop ik mijn leven deel. Terwijl ik daar in stilte schreeuwend behoefte aan heb. Een plek in de kerk om mezelf te zijn, om te delen wat mij bezighoudt, om opgescherpt te worden door anderen. Een plek waar ik leer hoe anderen het geloof in God beleven en de dagelijkse praktijk van hun geloof vormgeven.

>> Wie afknapt op zijn kring, voelt zich al snel ontheemd <<

Terwijl de mensen van de Weg in de tijd na Jezus' hemelvaart elkaar opzochten in elkaars huis en later vanuit noodzaak in grotere ruimtes samenkwamen, is er in onze tijd een omgekeerde beweging gaande. Vanuit de grote kerk zoeken we de kleinere groep. Veel gemeenten geven hier vorm aan in wijken, kringen of groeigroepen, als opvangnet van onderlinge zorg en als medicijn tegen individualisme. Daarbij staat best veel op het spel. Als de kleinere kring niet goed functioneert, mis je een essentieel onderdeel van de gemeenschap van de heiligen. Dan mis je een oefenplek voor je geloof. Wie afknapt op zijn kring, voelt zich al snel ontheemd in zijn eigen kerk.

Het omgekeerde zie ik ook: kringen die goed functioneren. Waar de leden erkennen dat zij verschillend zijn en zichzelf bewust aan die kring verbinden. Waar iemand het lef heeft om leiding te geven, hoe je dat ook invult. Ik zie gemeenten waar een duidelijke verbinding is tussen de kerkdienst en de kring en er een vruchtbare wisselwerking ontstaat.

Daar verlang ik naar. Mijn eigen kring kan daar nog in

groeien. Maar ik heb goede hoop. Want ik zie veel voorbeelden van groepen waar de Geest een unieke verbinding schept tussen mensen en waar Christus zelf aanwezig is.

Peter Hommes (GKv),
redacteur van *OnderWeg*

Apps stimuleren het gemeenteleven

Steeds meer gemeenten beginnen met een kerk-app. Volgens ontwikkelaar Peter Arends hebben tien kerken inmiddels 'zijn' chrch-app geïntroduceerd, twintig andere zijn momenteel aan het proefdraaien.

Ook de ngk • nijmegen (let op de eigen vormgeving) is met de chrch-app aan de gang. Sinds de start in september heeft zo'n driekwart van de Nijmeegse gemeenteleden de app op smartphone of tablet geïnstalleerd. Volgens Eelco Mulder, die over communicatie gaat, zijn de reacties erg positief: 'Ik ben echt verbaasd dat mensen je spontaan komen vertellen hoe geweldig ze het vinden. Dat heb ik met de kerkwebsite nooit gehad.'

>> *'De helft van de collecte-inkomsten komt al via de app binnen' <<*

Hij beleeft de app als een ideaal sociaal platform om binnen de gemeente dingen met elkaar te delen. 'Een smoelenboek met informatie over de gemeenteleden is kort na verschijning alweer verouderd. Maar in de app zijn de gegevens altijd up-to-date. En je kunt op de kaart van Nijmegen precies zien wie waar woont.' Verder geeft de app toegang tot een prikbord voor vragen en oproepen en voor reacties daarop, en is er een collectefunctie. Volgens Mulder komt de helft van de collecte-inkomsten al via de app binnen. Ook is het mogelijk om in de app aparte kanalen voor bepaalde thema's te maken – zoals een manndag of samen eten op kerstavond – waarbij alle communicatie tussen de deelnemers binnen dat kanaal

kan verlopen. 'Mensen zijn echt enthousiast en zelfs degenen die bij de start kritisch waren, zeggen nu: het is toch wel erg handig.'

Gebedskalender

De 3G-gemeente (CGK/GKv/NGK) in Deventer telt meer dan duizend leden en is begin december begonnen met het uitrollen van een kerk-app. Zij gebruikt, net als de GKv Houten waarover *OnderWeg* eerder berichtte, de Scipio-app, die één-op-één gekoppeld is aan het Scipio-ledenadministratiesysteem dat de gemeente gebruikt. Johan Oost, die in de 3G-gemeente verantwoordelijk is voor de app, vindt dat een groot voordeel. 'Alle wijzigingen in de ledenadministratie tikken gelijk door in de app.' Na de introductie hebben al zo'n 250 gemeenteleden de app geactiveerd. Dat aantal zal sterk stijgen als begonnen wordt met digitaal collecteren, verwacht Oost. Ook hij hoort veel positieve reacties, onder meer vanwege de koppeling tussen ledenlijst, Google Maps en de belfunctie in de app. 'We merken dat mensen elkaar sneller weten te vinden. Het klinkt gek, maar het versterkt echt ons gemeente zijn.' De app bevat ook een gebedskalender, die steeds wordt geactualiseerd, een agenda en het Deventer kerkblad.

Vergeten

Beide apps hebben ook een roosterfunctie voor roosters voor koster, beameers, oppas, Bijbelklas, verwelkomers enzovoort. De apps werken zo gepersonaliseerd dat direct alle taken zichtbaar worden die iemand op een bepaalde dag heeft. 'Dat kun je haast niet meer vergeten', aldus Mulder. Ze voldoen allebei ruimschoots aan de privacy-eisen. Johan Oost: 'Ledengidsen kun je kopiëren, pdf's kun je doormailen, maar de informatie in de app is alleen toegankelijk voor leden via hun mailadres.'

Bij Scipio moet betaald worden voor de

gebruiksrechten. De chrch-app (met een open source karakter) kent gratis ondersteuning door de community; daarnaast is betaalde persoonlijke ondersteuning beschikbaar. Beide apps zijn er voor iOS en Android.

Webtips

- www.chrch.org
- community.chrch.org
- nijmegen.ngk.nl/app
- Scipio: kerken.socie.nl
- www.onderwegonline.nl/9347-gkv-houten-communicereet-via-app

Assen: diaconale kanskaarten

In Assen loop je de kans dat iemand uit je buurt jou een kanskaart aanbiedt als bij hem of haar het vermoeden rijst dat je hulp nodig hebt. Het is een initiatief van het Diaconaal Platform in Assen, waarin naast de kerken ook Humanitas vertegenwoordigd is. Zowel de NGK Assen als de GKv-gemeenten van Assen-Marsdijk en Assen-Peelo zijn erbij betrokken. Eind oktober zijn in een aantal straten in de wijken As-

» *De mensen om wie het gaat blijken de actie te waarderen* <<

sen-West, -Zuid en -Oost kaarten verspreid. Op deze 'kanskaarten' kunnen bewoners aangeven of zij hulp wensen te ontvangen. Gaat het om hulp bij financiële zaken, dan is Humanitas Thuisadministratie de aangewe-

zen weg. Humanitas werkt daarbij samen met enkele andere hulpinstellingen. Gaat het om vragen rond eenzaamheid of klusjes rond en in het huis, dan worden kerkleden ingeschakeld en eventueel de stichting Present. Bij de rondgang in oktober zijn 433 kaarten rondgebracht. Ze zijn bij voorkeur persoonlijk overhandigd en bij afwezigheid met een begeleidende brief in de bus gedaan. Vijftien kaarten zijn weer ingeleverd. De mensen om wie het gaat blijken de actie te waarderen.

De diakenen van Assen-Peelo riepen in het voorjaar 2017 op om mee te werken: 'Wat vragen we nu daadwerkelijk van u als gemeentelid? Enkel en alleen om even in je omgeving na te gaan wie voor bovengenoemde hulp in aanmerking zou kunnen komen. En aan deze mensen de kanskaart te overhandigen. De praktijk is dat je in je omgeving elkaar kent. Al is het soms alleen maar van gezicht. Toch heeft dat iets vertrouwds.' De actie staat in Peelo in het teken van de behoefte 'om meer naar buiten te treden, meer de samenwerking te zoeken en de gemeente meer toe te rusten voor onderling dienstbetoon en diaconaat in de wijk'.

Voor hulp bij financiële zaken wordt doorverwezen naar Humanitas Thuisadministratie.

En verder

...heeft de GKv Zuidlaren een praktische oplossing voor mensen die hun collectegeld of -bonnen vergeten:

maak tijdens de dienst een bedrag over via telebankieren op je mobiel, gewoon naar het rekeningnummer van de kerk (op de beamer getoond) onder vermelding van 'collecte'.
...gaat de GKv Leidsche Rijn voorafgaande aan de morgendienst aandacht geven aan de Heidelbergse Catechismus: de ouderling van dienst leest een gedeelte en geeft een korte toelichting. Dit wordt gedaan

omdat de middagdienst niet meer als leerdienst fungeert.

...heeft de CGK/NGK-samenwerkingsgemeente van Nijmegen onlangs avondmaal gevierd en bij die gelegenheid de mensen uitgenodigd elkaar de vredegroet te brengen. 'We geven de mensen om ons heen een hand en wensen hun de vrede van Christus toe of groeten hen in onze eigen woorden.'

Wat maakt kringen succesvol?

Weten we waar we aan beginnen als we in een gemeente met kringen gaan werken? Wat zijn de factoren die ervoor zorgen dat kringen goed lopen? Wat zijn de valkuilen? En hoe verhoudt een kring zich tot het geheel van de gemeente?

tekst **Jaap Ophoff**

Bijna twee jaar geleden zaten we met zes echtparen in onze woonkamer om te brainstormen over de start van een nieuwe kring. Nadat er al veel was gepasseerd, kwam de onvermijdelijke vraag: hoe vaak willen we bij elkaar komen? Eens in de twee weken of eens in de drie weken? Toen we dachten eruit te zijn, sprak onze zoon van 17: 'Waarom niet elke week?' We schoten in de lach. Totdat we ontdekten dat hij het meende.

Veel gemeenten werken met kringen, miniwijken, groeigroepen of huiskringen, of hoe ze ook genoemd worden. Ik gebruik in dit artikel de naam kring. Al meer dan vijftien jaar heb ik er in de praktijk van het gemeentelieven mee te maken. Ik heb met anderen aan de wieg van kringen gestaan, waarbij veel werd overgelaten aan het initiatief van gemeentelieden. Ik heb ook ervaring met een van bovenaf opgelegde, geo-

grafisch gebonden indeling in kringen. Ik heb mooie verhalen en voorbeelden gehoord, maar ook minstens zo veel minder positief nieuws meegekregen. Mijn observaties door de jaren heen kunnen helpen om de vragen die ik aan het begin stelde te beantwoorden.

Geraamte

Het is goed om kringen te motiveren vanuit het evangelie. Een praktische motivatie, zoals een gebrek aan ouderlingen en/of diakenen, is te mager om als basis te dienen. Een visie op kringen vanuit het woord 'gemeenschap' (*koinonia*), alle 'elkaarteksten' en de huisgemeenten in bijvoorbeeld Rome en Korinte legt een veel positiever en mooier fundament. Koppel daaraan het werk van de heilige Geest en een structuur van kringen kan groeien tot een geraamte met vlees op de botten en levensadem.

Denkend vanuit de heilige Geest, die

krachtig en overvloedig werkzaam is in de leden van de gemeente, is er alles voor te zeggen om niet van bovenaf op te leggen wat kringen moeten doen. Het lijkt voor de hand te liggen dat leiders in een kerk bepalen wat ze van kringen verwachten. Dat is overzichtelijk en makkelijk. Maar het kan ook een oorzaak zijn van niet goed draaiende kringen. Mensen zijn te verschillend om in een uniform hokje te duwen en de heilige Geest laat zich niet beperken tot wat een kerkenraad bedacht heeft. De leden van de gemeente zijn veelkleurig en uniek begaafd, en hebben hun eigen spirituele taal. Als je kringen wilt laten groeien en bloeien, is het nodig om de Geest te laten werken door mensen kringen te laten vormen waar ze zelf voor kiezen.

Animo

Soms lijkt het er in de kerk op dat we alle kennis over groepsdynamica verge-

ten. We doen alsof iedereen bij elkaar in een kring kan zitten, en dat het dan loopt als een trein: Bijbelstudie, gebed, samen eten, een missie voor de buurt, onderling pastoraat, aandacht voor de tieners... En dat alles open, kwetsbaar en van hart tot hart. Was het maar waar! Want de één wil niet samen eten, een ander wil geen kringgebed, een volgende wil niet kwetsbaar zijn en weer een ander wil niet vaker dan eens in de zes weken samenkomen. Ziedaar het risico als mensen in een keurslijf van kringwerk gedwongen worden. We kunnen iets leren van de groepsprocessen zoals we die overal in de samenleving tegenkomen. Als je werkt met kringen, is het noodzakelijk dat een kring een heldere doelstelling heeft, dat de leden commitment uitspreken en dat er een leider wordt aangewezen. Omdat het gaat om de doelstelling van die ene kring, met die specifieke broers en zussen, die gezinnen en singles, kun-

>> De heilige Geest laat zich niet beperken tot wat een kerkenraad bedacht heeft <<

nen alleen de leden van de kring zelf de doelstelling vaststellen. Ik ben in de praktijk nogal wat kringen tegengekomen waar de leden geen antwoord konden geven op mijn vraag naar hun doel. Ze vielen stil, begonnen te stamelen of zeiden heel verschillende dingen. Als een heldere, door de leden zelf bedachte doelstelling ontbreekt, mist de focus. En dat gaat ten koste van

Het is goed om kringen te motiveren vanuit het evangelie, dat legt een positief en mooi fundament.

animo en eensgezindheid. Als er geen doelstelling is, doet iedereen immers wat in zijn of haar eigen ogen goed is. Ik pleit ervoor dat kringleden zelf een heldere doelstelling voor hun kring kiezen. Luisterend naar elkaar, biddend tot God, geleid door de heilige Geest. Vervolgens is het belangrijk dat iedereen persoonlijk commitment uitspreekt voor de doelstelling en de wijze waarop daaraan gewerkt wordt. Neem als voorbeeld een kring die als doelstelling kiest: wekelijkse Bijbelstudie doen door de ogen van een niet-christen, uitlopend op het aanbieden van een Alphacursus over een half jaar aan minimaal vier niet-christenen. Commitment betekent dat je je hieraan verbindt: je bent er elke keer. De leden van deze kring en de doelstelling hebben jouw hart! Commitment is nodig om vrijblijvendheid te voorkomen. Het helpt jezelf om heel bewust ergens voor te kiezen of bewust iets anders te kiezen. Daardoor ben je ook aanspreekbaar op je verantwoordelijkheid. En het zorgt voor eensgezindheid in de kring, zodat je samen kunt werken aan het doel.

Stip

Een kringleider kan niet gemist worden. In veel kringen is er een onuitgesproken vorm van gezamenlijk leiderschap. Ik vind dat een sympathieke vorm, omdat we in Jezus Christus allemaal gelijk zijn. Maar hier moet ik mijzelf corrigeren: leiderschap tast het 'in Jezus Christus geen onderscheid maken tussen wie ook maar' helemaal niet aan. Een leider is niet meer dan de anderen. Een leider heeft een eigen taak, zoals iedereen. En dat is nodig als een groep verder wil groeien naar het doel, de stip op de horizon, en naar volwassenheid van de deelnemers. Het klinkt heel aardig: in onze kring doen we aan gezamenlijk leiderschap. Maar meestal betekent het dat er helemaal geen leiderschap is. Waar iedereen leider is, is er geen leider en geen leiderschap. Behalve als het een kring betreft die als groep door de verschillende fasen van het groepsproces gegaan is en waarin onder leiding van de leider de leden van de groep gegroeid zijn in gezonde autonomie en gezamenlijk leiderschap. Dat zijn juweeltjes van groepen. >>

Schort

Geen helderheid over het gezamenlijke doel, geen leiderschap en geen persoonlijk uitgesproken en ervaren commitment: dat zijn de hoofdoorzaken van niet goed draaiende groepen. Mogelijk is men enthousiast begonnen of is er na een evaluatie vol goede moed een nieuwe start gemaakt, maar na verloop van tijd ligt de boel weer op z'n gat. Doelen worden niet gehaald en er blijft sprake van een harde kern en de rest. Daarom pleit ik sterk voor een heldere visie op leiderschap in en rond kringen. Nu besef ik heel goed dat je misschien voorbeelden van kerkelijk leiderschap gezien hebt die niet geruststellend zijn. Maar wij hebben Jezus Christus leren kennen. Hij is de leider van ons allen. Het leiderschap van Jezus toont ons zijn kracht en zijn kwetsbaarheid, zijn moed en zijn dienstbaarheid.

Jezus toont leiderschap door pal voor de boodschap van het koninkrijk van God te gaan staan, ook als die boodschap door andere leiders niet gepruimd wordt. Tegelijk laat Hij het gebeuren dat iemand uit zijn kring Hem verradt. Jezus kan op het ene moment zijn naaste vrienden ter verantwoording roepen en op een ander moment een schort omdoen en hen de voeten wassen.

Als wij in de kerk spreken over leiderschap is dat per definitie dienend leiderschap, in navolging van Jezus Christus. Kringleiders zijn geen mensen die

>> Kringen die er zijn om met elkaar mee te leven lopen het risico een beetje saai te worden <<

Een leider is niet meer dan de anderen. Een leider heeft een eigen taak, zoals iedereen.

bepalen wat er gebeurt, evenmin de kartrekkers of roostermakers. Ik merk in de praktijk dat veel mensen ertegen opzien om kringleider te worden. Als aan kringleiders coaching wordt aangeboden, scheelt dat al heel veel. Kringleiders hebben de volgende taken:

- De groep bij de les (het doel) houden.
- Ervoor zorgdragen dat alle leden hun plek innemen.
- De kring door de verschillende fasen van het groepsproces leiden.
- Zichzelf met andere kringleiders laten coachen/begeleiden.
- Communiceren naar de kerkenraad of de door de kerkenraad aangestelde leider voor alle kringen.

Meer

Ik meen te zien dat de meeste gemeentekringen vooral bedoeld zijn om met elkaar mee te leven. Daarin wordt de nieuwe gemeenschap en familie die christenen met elkaar vormen zichtbaar en concreet. Zeker als dat bijvoorbeeld betekent dat de diaconale zorg allereerst en zo veel mogelijk binnen de kring plaatsvindt. In de kring wordt de nieuwe wasmachine gekocht voor iemand met geldproblemen; zulke verhalen heb ik weleens gehoord. Kringen die er zijn om met elkaar mee te leven lopen het risico een beetje saai te worden. De eigen doelstelling van een kring kan zich richten op méér.

Kringen zijn in mijn visie kleine huisgemeenten van Jezus Christus, bestaande uit leerlingen van Jezus die het verlangen hebben om te groeien in de relatie met God, met elkaar en met mensen uit de buurt. Met elkaar meeleven is prima te combineren met een missionair doel. Denk aan het voorbeeld van de Bijbelstudie die uitloopt op een Alphacursus. In de praktijk komen de betrokkenheid op elkaar, het openen van Gods Woord, het bidden en het uitnodigen van anderen hier samen. Er zijn talloos veel mogelijkheden om dit uit te werken op een manier die past bij de kring.

Kunstmest

Een risico is dat je in elke gemeente mensen hebt die vooroplopen, actief

zijn en graag deel willen uitmaken van een kring, en mensen die eerst willen zien of het werkt. Ze staan er niet negatief tegenover, maar zien het nog niet zitten om mee te doen. Nog weer anderen hebben er geen behoefte aan. Zij zullen naar de mens gesproken nooit deelnemen aan een kring met een heldere doelstelling, een sterk commitment en duidelijk leiderschap. Verder zijn er nog mensen die wel willen, maar geen tijd hebben.

Voor kerkenraden die graag willen dat de hele gemeente in kringen wordt ingedeeld, is dit een punt dat vaak vergeten wordt. Het werk van de heilige Geest loopt niet bij ieder van ons gelijk op. De heilige Geest heeft oog voor de verscheidenheid aan mensen, karakters en levensverhalen in de gemeente.

In plaats van dat kerkleiders de hele gemeente in een uniform kringenformat duwen, is het hun taak en roeping om het werk van de heilige Geest in de gemeente te bevorderen. Hij heeft de leiding. Aangevuurd door de Geest kunnen gemeentekringen ontstaan die door een heldere doelstelling, persoonlijk commitment en dienend leiderschap uitgroeien tot gemeenschappen rond Jezus Christus. Tegelijk werkt de heilige Geest ook door het gemeentelijk dat zonder kring, maar mét God zijn of haar gang gaat.

Als leiders in kerken hierover kunstmest strooien, er zelf aan meedoen en kringen en individuen zegenen, zal er gaandeweg een veelkleurige en door de Geest begaafde gemeente zichtbaar worden. Onder leiding van de Geest wordt het geen wedstrijdje, hoeft niemand jaloers te zijn en wordt de gemeente geen wet van Meden en Perzen opgelegd.

Geleid door de Geest ontdekken we ook dat we kringen en de plaatselijke gemeente niet tegen elkaar moeten uitspelen. Ze versterken elkaar en vullen elkaar aan. Ik signaleer in onze Zwolse

context veel aandacht voor hoe kerkdiensten eruitzien; de ene nog mooier dan de andere. Daar speelt zich echter het echte leven niet af. Dat gebeurt in de dagelijkse praktijk van het discipelschap. Kringen van allerlei kleur en samenstelling kunnen daar een belangrijke rol in spelen.

Hoe mooi is het als kinderen en tieners in deze kringen te zien krijgen hoe het leven met God en met elkaar praktisch vorm krijgt. Een mooie bijvangst van kringen waarin kinderen en tieners meegenomen worden, is dat zij op een natuurlijke manier voorbeelden van geloof, hoop en liefde te zien krijgen.

Jaap Ophoff is predikant van de Opstandingskerk (GKv) in Zwolle-Noord.

Leestips

Bart Broekman, *Het kloppend hart van de gemeente*, Kampen (Voorhoeve), 2009.

Bill Donahue en Russ Robinson, *Zeven valkuilen voor kleine groepen in de kerk*, Hoornaar (Gideon), 2003.

Hans Eschbach, *Kleine groepen, grote kansen*, Amerongen (Johannes Multimedia), 2007.

Peter van Genderen, Theodoor Meedendorp e.a., *Handboek voor kringleiders*, Amsterdam (Buijten en Schipperheijn), 2011.

Wouter Hart, *Verdraaide organisaties*, Deventer (Vakmedianet), 2012.

Piet Weisfelt en Agniet van Aniel, *De geheimen van de groep. Het proces van het systeem en de consequenties voor individu, groep en organisatie*, Amsterdam (Boom), 2005.

De ene kring is de andere niet. Drie praktijkervaringen, in Wageningen, Schildwolde en Maastricht.

tekst **Jan Kas**

Wageningen

'Kringen zijn de ruggengraat van de gemeente'

De NGK Wageningen heeft de gemeentekringen niet geografisch ingedeeld.

Gemeenteleden kunnen zich voor themagroepen aanmelden. Dat bevalt

prima, vindt Albert Willemsen, ouderling geestelijke groei volwassenen.

'Zo leer je toch meer gemeenteleden goed kennen.'

De kringen worden in Wageningen al dertien jaar thematisch georganiseerd. 'De gemeente groeide en daardoor lukte het niet meer dat iedereen alle leden kende. Toen zijn de kringen ingesteld om de onderlinge betrokkenheid te vergroten. Iedereen is nu lid van een kring, al doet niet iedereen mee.'

De Wageningse gemeente telt circa vierhonderd leden. Eens in de twee jaar kunnen zij zich aan de hand van uitgebreide themaprofielen inschrijven voor een kring. Bij het indelen houdt Willemsen er rekening mee dat er per bijeenkomst zo'n twaalf deelnemers zullen zijn. 'Zo veel passen er doorgaans in een huiskamer. Van echtparen met kinderen is er vaak één, om en om.'

De dertien kringen tellen wel meer leden. 'Soms wel rond de veertig, onder wie meestal aardig wat kinderen. Dat is de bovengrens om het pastoraal goed

te kunnen behappen. Ook leden die om gezondheidsredenen niet kunnen komen of die de zondagse diensten genoeg vinden, delen we in, omdat de kringen het eerste pastorale aanspreekpunt zijn als er iets met een gemeentelid is. Veel randkerkelijken hebben we niet in onze gemeente, ze zijn er wel. Die laten de Bijbelstudies schieten, maar zijn soms wel bij sociale activiteiten, zoals een barbecue.'

Wondermiddel

Vrijwel alle kringen doen aan Bijbelstudie. Sommige hebben daarnaast een bijzondere taak. Een kring organiseert de Alphacursus van de gemeente. De lofprijkskring houdt zich bezig met muziek en levert tevens de begeleidingsband voor de zondagse samenkomsten. Enkele kringen zijn meer op creativiteit gericht en er is een speciale seniorenkring.

Eens per jaar is elke kring aan de beurt om te koken voor en te bedienen bij de diaconale eettafel die de NGK samen met de GKv Wageningen voor inwoners van de stad aanbiedt.

'De kringen zijn de ruggengraat van de gemeente', zegt Willemsen. 'Het gemeentelieven vindt grotendeels daar plaats. Doordat de kringen elke twee weken bijeenkomen, kennen de leden elkaar na twee jaar goed. Ze zien naar elkaar om en helpen onderling als het nodig is. Een wondermiddel zijn de kringen niet. Niet iedereen kunnen we daarmee goed bij de gemeente betrekken, maar veruit de meeste leden ervaren het kringenwerk als positief. Het helpt enorm om het geloof te verdiepen en de samenhang in de gemeente te versterken. De kringleden vertellen elkaar hun ervaringen en inzichten, hun persoonlijke geloofsverhalen. Ik merk bovendien

dat je meer uit de Bijbelteksten haalt als je samen bespreekt wat je leest, zeker met mensen van heel verschillende leeftijden en achtergronden. Anderen zien vaak iets wat je zelf niet opgevallen was.'

Frequentie

Doordat er elke twee jaar nieuwe kringen zijn, kunnen de deelnemers volgens Willemsen geleidelijk aan goed ingevoerd raken in de gemeente. 'Na vijf rondes heb je de meeste volwassenen wel in een kring meegemaakt. Dat is anders bij een geografische indeling. Dan tref je meestal steeds dezelfde gemeenteleden. Nu ontmoet je iedere keer nieuwe mensen, en er worden samen ook nieuwe onderwerpen opgepakt. Ik vind dat heel inspirerend. Alleen de seniorenkring wisselt niet zo snel, maar afgelopen zomer is bijvoorbeeld ongeveer de helft van de lofprijskring vernieuwd.' Om de twee jaar wisselen acht Willem-

Sommige kringen in Wageningen hebben een speciale taak. De lofprijskring houdt zich bezig met muziek en levert tevens de begeleidingsband voor de zondagse samenkomsten.

sen een passende frequentie. 'Het kost wel een halfjaar om elkaar goed te leren kennen. Het is daarom te vroeg om na

een jaar, als de groep net op volle toeren draait, al te stoppen. Twee jaar vinden de meeste leden ook prettig.'

Schildwolde

'Kringenstructuur bevordert onderling pastoraat'

Het omzien naar elkaar in de gemeente stimuleren en verbeteren. Dat was de bedoeling van de nieuwe kringenstructuur in de GKv Schildwolde. Volgens Erik van der Laan, lid van het ondersteunende Team kringen in opbouw, is dat zeker gelukt. 'Als er wat speelt, wordt dat nu vaak eerder gesignaleerd.'

'Er werd veel aan de kerkenraad overgelaten. Gemeenteleden leunden wat makkelijk achterover. Om te bereiken dat ze meer verantwoordelijkheid

voor de gemeente zouden nemen, is gekozen voor kleinere, overzichtelijke eenheden', vertelt Van der Laan. De kringenstructuur bestaat twee

jaar. Elke kring omvat zo'n elf adressen. 'De gemeente, die 850 leden telt, is geografisch ingedeeld in zes wijken. Voor de kringen hebben we erg aangestuurd op een mix en dus niet automatisch de adressen in één straat geclusterd. Zo is erop gelet dat zo veel mogelijk elke leeftijdscategorie in een groep is vertegenwoordigd.'

High tea

De kringen functioneren wisselend. 'Sommige komen niet veel verder dan samen een kopje koffie drinken of eens een barbecue organiseren. Andere graven dieper, doen inderdaad

Inzicht in de tijd

Je ontkomt er niet aan. Mijmeren over de tijd hoort bij deze tijd van het jaar. Over tijd die verstreek of aanstaande is. Maar wat is tijd precies? Is dat de tijd die vliegt? Nee, want of tijd snel gaat, ligt aan je omstandigheden. Wie in 2017 ziek werd, zegt tijdens opnieuw een moeilijke dag niet dat de tijd snel gaat.

Diezelfde subjectiviteit proef je in 'een goede tijd', als wens of als terugblik. Was 2017 bijvoorbeeld een goede tijd? Zelf zeg ik in enkele opzichten ja. Neem de entree van de CU in het kabinet. Kijk naar het feit dat de GKV en de NGK elkaar voor het eerst officieel ontmoet hebben, en naar wat tijdens die bijeenkomst gedaan en gezegd kon worden. En zelf ervaar ik het GKV-besluit over m/v als goede tijd. Maar ja, ik ben maar ik: er zijn anderen die dit niet goed vinden.

>> Een goede tijd, 2017? Het is maar waar je naar kijkt <<

Een goede tijd, 2017? Het is maar waar je naar kijkt. Ik zie zo maar twee dingen, ver weg en dichtbij, die niet passen bij 'goede tijd'. Ver weg: de Amerikaanse belastingwet die de kloof tussen arm en rijk gigantisch zal verdiepen. Dichtbij: het regeringsakkoord over het kinderpardon, dat blijft zoals het was, magertjes. Zelf raak ik maar niet die column kwijt van dominee Rikko. Hij riep op om de CU zo te blijven lastigvallen dat haar voorman tegen de premier zegt: 'Niks krijg je meer van mij. Want ik heb mijn ziel al verkocht, het lot van kinderen en vreemdelingen.'

Levert mijmeren over tijd iets op? Niet veel. Toch zegt Prediker dat God 'de mens inzicht in de tijd heeft gegeven'. Is dat er? Nee, let op het vers dat volgt: 'Toch kan de mens het werk van God niet van begin tot eind doorgronden.' Niks begrijpen dus: het snappen van de tijd is mij niet gegeven.

Prediker biedt méér. Inzicht in de tijd wil zeggen dat God ons het besef van eeuwigheid geeft: het menselijk bestaan krijgt betekenis in het licht van de eeuwigheid. Er ligt een eeuwigheid aan goede tijd klaar voor diegene die het leven als een geschenk van God ervaart. Dan is leven goed. Dan was 2017 goed. En dan ligt diezelfde glans al op voorhand over het nog maar net begonnen jaar 2018.

**Leendert de Jong (GKV),
hoofdredacteur van *OnderWeg***

Bijbelstudie, bespreken een kerkelijk onderwerp, delen met elkaar wat hen bezighoudt en komen ook wel voor gebed bij elkaar als één van de leden ziek is of problemen heeft.'

Van der Laan spreekt van een groeimodel. 'Zoals bij elke verandering zijn er gemeenteleden die het allemaal niks vinden en zich er ook wat aan onttrekken. Die zie je soms wel weer bij wijkactiviteiten als een high tea of een zeskamp. We verkeren nog in een overgangsfase. Het is niet zo dat iedereen die niet meedoet in een kring niet betrokken is bij de gemeente. Nogal wat gemeenteleden, vaak de wat oudere, gaan al naar een Bijbelstudievereniging, de vrouwenvereniging, de mannenvereniging of een studiering aan huis. Die hebben er niet zo'n behoefte aan om ook nog eens geregeld een kring te bezoeken. We willen er wel steeds meer naartoe dat de Bijbelstudie bij de kringen belandt. Diverse gemeenteleden pakken dat al goed op.'

Afwachtend

Elke kring komt minimaal twee keer per jaar bijeen. 'We willen naar vijf of zes keer, misschien nog vaker. Daar zetten we nog niet te veel druk op, om een soort kringmoeheid te voorkomen. Het moet natuurlijk gaan, we geven dit de tijd om te landen in de gemeente. Het loopt nog niet overal goed. Voor de kartrekkers van sommige kringen is het wel vervelend als ze op een avond maar anderhalve man in huis krijgen. Rond zo'n kring proberen de ambtsdragers dan wat te sturen, maar uiteindelijk moet het een zelfregulerend systeem zijn. Het besef van "de kring, dat ben jij" moet groeien, zodat gemeenteleden geen afwachtende houding meer aannemen, maar zelf het initiatief nemen voor een volgende kringbijeenkomst.'

>> 'Uiteindelijk moet het een zelfregulerend systeem zijn' <<

Van der Laan ziet al wel dat de kringenstructuur het onderlinge pastoraat bevordert. 'Naar elkaar omzien, even een bezoekje, even een hart onder de riem, een kaartje sturen, dat gebeurde altijd al wel, maar de verantwoordelijkheid daarvoor ligt nu nog meer bij de kringleden. Voor zwaarder pastoraat zijn de ambtsdragers en de predikant er. Ik hoor van hen dat ze nu door de kringenstructuur vaak sneller vernemen wat er in de gemeente leeft. In een kleinere groep is er eerder een vertrouwensband om te kunnen zeggen waar je mee zit. Maar het verschilt per persoon of men dat doet. Voor ernstige kwesties kan men natuurlijk nog steeds terecht bij de ambtsdragers met hun ambtsgeheim of, bijvoorbeeld bij seksueel misbruik, de vertrouwenspersonen in de gemeente.'

Maastricht

'Ook de vieringen houden we vaak buiten'

Leden van de GKv Maastricht zijn gericht bezig met het opbouwen van eenvoudige missionaire geloofsgemeenschappen. Tjerk en Anneke van Dijk wonen sinds 2010 met hun gezin in de achterstandswijk Blauwdorp. 'Er is inmiddels een duidelijk ritme: de eerste zaterdag van de maand een feestje, de derde zondag een viering.'

Het gezin Van Dijk is voor VIND, zoals het project is genoemd, door de moeder-gemeente uitgezonden. Tjerk: 'De GKv Maastricht is zich ervan bewust dat ze door de manier waarop zij kerk is geen mensen bereikt die geen stap binnen een kerkgebouw zouden zetten.'

De vaste kring in de wijk, met een kernteam van vier dragende echtparen, bestaat inmiddels uit ruim dertig personen. 'Een diverse groep van talen en culturen. Ook mensen die nog zoekende zijn of weinig met Jezus hebben, voelen zich er welkom', aldus Van Dijk. 'Wie met onze kring in aanraking komt, kan er van alles vinden: Jezus, hoop, gemeenschap, plezier, welkom zijn, jezelf mogen zijn.'

Samen eten en gastvrijheid, liefst spontaan, zijn belangrijke elementen.

De kring stoelt op vriendschappen, op contacten in de buurt, maar ook op con-

tacten bij het asielzoekerscentrum of de school van de kinderen. 'We willen God en geloof dichtbij brengen bij mensen om ons heen, gewoon in ons dagelijks bestaan, zodat anderen iets van het evangelie zien. We zijn geen kring die zegt: kom erbij en doe wat wij doen, Bijbelstudie bijvoorbeeld. We doen óók Bijbelstudie, maar we proberen inclusief te zijn, om samen, als christenen en niet-christenen, te ontdekken wat we kunnen leren vanuit het evangelie. De boodschap van een Bijbelgedeelte is net zo goed voor mij als voor iemand die nog zoekende is.'

Discipelen

Tjerk van Dijk, die tien jaar geleden vanuit een niet-christelijke achtergrond tot geloof kwam, noemt VIND een kring voor discipelschap. 'Maar wanneer be-

gint discipelschap? Niet pas na belijdenis doen of ja zeggen op Jezus. Als in de Bijbel de discipelen worden geroepen, snappen ze het ook nog niet helemaal. Voor ons is het al een succes als iemand met antipathie tegen het geloof zegt: "Eigenlijk is het evangelie zo gek nog niet, maar misschien nog niet voor mij." We sluiten aan bij wat God in mensen al aan het doen is. Ons uiteindelijke doel is discipelschap, Jezus volgen, navolgen. Wij willen discipelen die discipelen voortbrengen. Sommigen doen belijdenis, sommigen worden gedoopt, als ze uit een andere cultuur komen of geen christelijke achtergrond hebben. Voor anderen, rooms-katholieken uit Maastricht, betekent VIND meer een hernieuwing van hun geloof.'

Stratego

Geregeld zijn er sociale activiteiten. Van Dijk noemt als voorbeeld een race met papieren bootjes in het park in de wijk, bij de rivier de Jeker, met aansluitend een maaltijd. 'Maandelijks hebben we ook onze *Fun in the forest*, een picknick op de Sint Pietersberg en een spel met jong en oud, zoals levend stratego.'

Ook de vieringen worden vaak buiten gehouden. 'Juist in de natuur zitten veel beelden die iets leren over het koninkrijk van God.' Laatst was het thema: 'Wij zijn pelgrims achter Jezus aan'. Van Dijk: 'Na koffie en thee in ons huis en een introductie zijn we gaan wandelen. Bij de Jeker vertelden we het verhaal uit Jozua 4, hoe de Israëlieten stenen uit een rivier haalden om een plek te markeren. Op stenen schreven we waarvoor we God wilden danken, wat Hij gedaan heeft in ons leven. Daar hebben we vervolgens met elkaar over gesproken. Ook mensen die God nog niet belijden hebben wel degelijk wat te vertellen. God is ook aan het werk in mensen buiten de kerk.'

Maandelijks organiseert VIND in Maastricht *Fun in the forest*, een picknick op de Sint Pietersberg.

Jan Kas is freelance journalist.

‘Een kring is de plek waar je ontvangt en waar je leert te geven’

Kringen zijn niet meer weg te denken uit kerkelijk Nederland. Kringen zijn belangrijk, zo wordt gezegd, voor het beleven van wat je als broer en zus in Christus deelt. Maar er zijn ook hobbels rond kringen. De NGK Houten werkt al ongeveer twintig jaar met kringen; in Houten heten ze kerngroepen. Hoe ziet het plaatje in Houten eruit, wat werkt wel, wat niet? *OnderWeg* praat met Peter van Genderen, staflid kerngroepen en medeauteur van het *Handboek voor kringleiders*. Daarnaast heeft hij een eigen bureau voor coaching en mediation.

tekst **Leendert de Jong**

Een kring is een middel, zoals een wijk binnen een kerkelijke gemeente dat ook is. Toch even deze vraag: welke Bijbelse onderbouwing is er als het om een kring gaat?

‘Wat je in het Nieuwe Testament ziet, is het verschijnsel van de grotere samenkomst van de gemeente én het bij elkaar komen in de huizen, met kleine(re) groepen dus. Opvallend is ook dat Jezus zich omringt met een kleine kring leerlingen, met wie Hij veel optrekt en die Hij primair onderwijst. Ook bij het volk Israël zie je die verschillende lagen terug: volk, stam, familie, gezin. Wat ik bij kringen ook belangrijk vind, zijn de vele zogenoemde “elkaarteksten” in het Nieuwe Testament: elkaars lasten dragen, elkaar vergeven, enzovoort.

De kerkdienst is voor de grote groep de belangrijkste plek voor aanbidding. Je thuisplek is de kleinste eenheid voor gebed en meeleven. Daartussenin zit de kring van mensen die er voor elkaar willen zijn en die op elkaar betrokken zijn; de kring dus als een soort oefenplek voor de inzet van jouw gaven, een plek ook waar jouw discipelschap kan groeien.’

Kun je zeggen dat een kring als kleine groep juist in deze tijd belangrijk is, als middel tegen het sterke individualisme dat ook kerkmensen raakt?

‘Dat is zeker zo. Ook in de kerk gebeurt het zomaar dat ik me gedraag als consument die vooral wil ontvangen. Ter-

wijl een kring juist een plek is waar je ontvangt én waar je leert te geven, ook als het om de zorg voor een ander gaat. Daar komt nog bij dat een kring, zo is de ervaring in de gemeente waar ik deel van uitmaak, een prachtige vijver is voor het opdoen van ervaring in kerkelijke taken. Een mooi voorbeeld is iemand die aangaf wel iets met muziek te willen doen. Die persoon begon daarmee in de kring en is nu actief in de muziekgroep voor heel de gemeente.'

Wat is in jouw optiek de beste samenstelling van een kring, gemengd qua leeftijd of juist anders?

'Voor mij zit hier een vraag vóór, namelijk of de gemeente een visie op kringen heeft. Er is niet één beste samenstelling. Als je als gemeente zegt dat er kringen moeten komen en je laat het daarna los, wordt het niets of veel te gevarieerd. Veel beter is om te zeggen: wij willen gáán voor kringen en voor ons is een kring dit en dat. In onze gemeente is al langer geleden gekozen voor "een kerk van kringen", die bij voorkeur één keer per twee weken samenkomen. De meeste kringen zijn inderdaad gemixt qua leeftijd, van 20 tot 70 jaar; de kringleden wonen geografisch gezien bij elkaar.'

En is dit het dan of is ook variatie mogelijk?

'Ja, er zijn bijvoorbeeld ook kringen van jongeren, in de leeftijd van 20 tot 25. En er zijn focusgroepen, die zich specifiek op een doel richten. Het mooie is dat los van de samenstelling elke kring een eigen kleur krijgt. Wel is het zo dat wij de kringen in onze gemeente toetsen aan vier kernwaarden waar elke kring mee te rekenen heeft: de Bijbel open; gebed; gemeenschap; gastvrij. Overigens vind ik zelf een qua leeftijd gevarieerde samenstelling van een kring het mooist. En soms geven kringen daar zelf een creatieve draai aan door één keer per vier weken met z'n allen samen te komen, met tussendoor aparte bijeenkomsten voor de mannen en voor de vrouwen.'

Peter van Genderen: 'Wij toetsen de kringen in onze gemeente aan vier kernwaarden: de Bijbel open; gebed; gemeenschap; gastvrij.' (beeldbewerking Johanne de Heus)

>> 'Een kring is een prachtige vijver voor het opdoen van ervaring in kerkelijke taken' <<

Jullie toetsen aan kernwaarden. Stel dat een kring kiest voor enkel 'de Bijbel open', één keer per twee weken Bijbelstudie. Zegt de raad dan: dit kan niet, ik mis...?

'Er is ruimte, vooral ook omdat in het voorbeeld dat je geeft er meestal tegelijk ook aandacht is voor gebed en voor gemeenschap. Wat dan als punt van aandacht openblijft, is die gastvrijheid.'

>>

Stel dat er gemeenteleden zijn die niet zo veel met kringen hebben en die willen blijven gaan voor hun Bijbelstudievereniging.

‘Dat kan eigenlijk niet. Zoiets gaat op de één of andere manier wringen. Als het goed is, is een punt als dit al meegenomen bij de start van kringen: het is wezenlijk voor het goed functioneren van kringen dat een kerkenraad met een duidelijke visie op kringen komt en bijvoorbeeld ook investeert in de begeleiding en instructie van kringleiders.’

Toch proef je overal dat het werken met kringen best lastig blijft. Neem het punt van de kwetsbaarheid. Durven wij ons kwetsbaar op te stellen?

‘Dat is inderdaad niet zo makkelijk. Maar het kan wel en het mag ook, juist in een gemeente. Daarom zeg ik: durf het maar aan om het juist in een kring te gaan leren! Want ik zie ook heel mooie voorbeelden waar dit het echt gebeurt, en hoe waardevol dat is. Maar het gaat inderdaad niet vanzelf. Ook om deze reden is het belangrijk om als gemeente te blijven investeren in kringleiders, zodat zij weten hoe je een sfeer van veiligheid realiseert en welke middelen qua communicatie daarbij helpen.’

Nog zo’n lastig punt: het onderlinge pastoraat dat in gemeenten vaak neergelegd wordt bij kringen. Gaat dat werken en hoe ver gaat dit? Is het alleen zorg voor elkaar of ook zielzorg?

‘Dit punt is herkenbaar. Ook hiervoor zijn de visie die de gemeente heeft op kringen en het adequaat communiceren daarvan essentieel. In onze gemeente is al vanaf de start aangegeven dat de bekende huisbezoeken niet meer zouden plaatsvinden en dat het basispastoraat in de

>> ‘80 procent van het pastorale werk zit in de kring’ <<

kringen zit. Beide zitten in het DNA van de gemeente. Nu, na al heel wat jaren ervaring met kringen, zit 80 procent van het pastorale werk in de kring. Als kwesties de kring overstijgen of als de draaglast voor een kring te zwaar wordt, kan een kring terecht bij het Team Pastoraat. Maar ook als dit gebeurt, zal een lid van dat team als eerste vragen: “Wat heeft de kring gedaan? Wat kan de kring nu doen? Wat zou ik moeten doen?”

Maar neem dan een kring met een echtpaar dat met huwelijksproblemen te maken heeft...

‘In zo’n geval moet een kringleider inderdaad kunnen terugvallen op het zojuist genoemde pastorale team. Tegelijk wil ik juist bij een voorbeeld als dit het belang van een kring benadrukken: juist in een kring mag je kwetsbaar zijn, mag je transparant zijn, zo mogelijk ook over problemen die er tussen getrouwde kringleden zijn. En laat de dynamiek van een kring dan maar werken, bijvoorbeeld zo dat een kringlid zich inzet voor één van de partners en één of meer anderen voor de andere partner. Zodat beide partners proeven dat kringleden naar hen willen luisteren, er voor hen willen zijn. En wie weet wat dan, aangevuld met werk door de kringleider, nog mogelijk is.’

>> ‘Durf het maar aan om juist in een kring kwetsbaar te zijn’ <<

Is dit niet een te optimistisch plaatje?

‘Wij zien hier veel mooie dingen gebeuren, maar het blijft maatwerk en ervaringen kunnen wisselen. In de ene kring zit ook meer pastorale ervaring of feeling dan in de andere. Dus ja, in bepaalde situaties blijft toch de betrokkenheid van buiten een kring – van een pastoraal werker of de voorganger – nodig.’

Nu zie je her en der in het land de opkomst van specifieke kringen, bijvoorbeeld onder de naam huiskamer-groepen. Zij hebben een speciaal doel en bewegen zich soms ook wat lossier van de grote gemeente. Hoe passen die in het plaatje?

‘In Houten hebben we hier nog niet veel ervaring mee. Hoewel we er op zich wel ruimte voor zien, gelet op de visie die we hebben en de kaders die er zijn. Als zulke initiatieven ontstaan, bijvoorbeeld met een specifiek missionair doel, denk ik: gaaf, laat maar komen! Natuurlijk zijn er dan ook aandachtspunten. Denk aan het goed opzetten van de communicatie en betrokkenheid tussen de gemeente en het initiatief zelf, tussen moederkerk en huiskamer-groep. Maar daar kun je met elkaar goede afspraken over maken.’

Leendert de Jong is hoofdredacteur van *OnderWeg*.

Verzoening in Wageningen

Ds. Henk de Jong (85), emeritus predikant in de NGK, is voorgegaan in een dienst van de GKv Wageningen, die hem in 1968 als predikant schorste. Al eerder was daarover schuld en spijt uitgesproken. In dezelfde dienst werd onder leiding van ds. Albert Balk (GKv) het avondmaal gevierd.

Gezamenlijke diensten

In Stadskanaal houden de CGK en de GKv voortaan alle diensten gezamenlijk. In IJsselmuiden doen de GKv en de NGK hetzelfde. In Lelystad houden de CGK/NGK en de GKv vanaf nu alle mid-dagdiensten samen.

Boiten krijgt Slowaakse prijs

Ds. Harm Boiten, emeritus predikant van de GKv Amersfoort-Centrum, is door de synode van de gereformeerde kerken van de Hongaarse minderheid in Slowakije onderscheiden met de Pálóczy Czinke István-dij. Deze driejaarlijkse prijs, genoemd naar de eerste bisschop van Slowakije, is in 2013 ingesteld en gaat nu voor het eerst naar een niet-Hongaar. Boiten is sinds 1978 actief in Slowakije, vooral met gespreks- en conferentiereizen, theologische voordrachten, diaconale projecten en boekprojecten. Tijdens de synodezitting in Rimaszombat werd ook vijfhonderd jaar Reformatie herdacht door de bisschop van Boedapest. Ook werden vijf nieuwe predikanten bevestigd, onder wie twee vrouwen.

In memoriam ds. Van Keulen

Een in memoriam voor ds. Gerrit van Keulen – emeritus predikant in de NGK, overleden op 2 november 2017 – van de hand van ds. Kor Muller is geplaatst op www.onderwegonline.nl/10689-in-memoriam-gerrit-van-keulen.

Komen en gaan

Aangenomen naar de CGK/NGK Lelystad: S.P. Roosendaal (CGK Nieuwe Pekela); naar de GKv Leiden: M.K. Boersema (GKv Blij-Holwerd).

Verbonden aan Carambeí-Colônia (Brazilië, Igreja Evangélica Reformada): R. Sietsma (GKv Zaltbommel).

Winterconferentie en predikantenretraite New Wine

Op 16 en 17 februari vindt in De Lichtboog in Houten de New Wine Winterconferentie plaats rond het thema: Gods stem verstaan. Sprekers zijn onder anderen Sander Ris, Ron Becker, Agnes Huizenga, Mark Hage en Philip Troost. Er zijn workshops over kids en luisterend bidden, profetisch schilderen en *In His Presence*. Aanmelden kan via www.new-wine.nl/connect/winterconferentie. Voorafgaand aan de conferentie vindt van 14-16 februari een retraite plaats, waar predikanten in een veilige setting kunnen kennismaken met de praktijk en theologie van New Wine. Retraiteleiders zijn Dick en Jeanette Westerkamp en Jan-Maarten Goedhart. Aanmelden: www.new-wine.nl/newwine-agenda/predikantenretraite-houten.

Kernredactie

Bram Beute, Debbie den Boer, Peter Hommes, Leendert de Jong (hoofdredacteur), Erik Koning (eindredacteur), Jordi Kooiman (eindredacteur), Maarten van Loon, Karel Smouter, Jolyn van Varik-Nysink, Tineke Verhoef (beeldredacteur).

Brede redactie

Kernredactie plus Rob van Houwelingen, Hans Schaeffer, Peter Strating, Hans Vel Tromp.

Medewerkers

Ad de Boer, Eline de Boo, Han Hagg, Myriam Klinker-De Klerck, Jan Kuiper, Roel Kuiper, Almatine Leene, Bas Luiten, Jan Mudde, Maurits Oldenhuis, Anko Oussoren, Wim van der Schee, Joost Smit, Paul Smit, Esther Spiering-de Hek, Jeroen Sytsma, Roel Venderbos, Maarten Verkerk, Martine Versteeg, Dick Westerkamp, Jeannette Westerkamp-Stegeman.

Redactieadres

‘t Hazeveld 115, 3862 XA Nijkerk, 033-750 67 87, redactie@onderwegonline.nl.

Lezersservice

Voor abonnementen, adreswijzigingen, opzeggingen en bezorgklachten: Nico Schenk, Droogoven 7, 3961 EW Wijk bij Duurstede, 0343-57 50 27, administratie@onderwegonline.nl.

OnderWeg in braille, grootletter en audio

OnderWeg is beschikbaar in passende leesvormen bij de Christelijke Bibliotheek voor Blinden en Slechtzienden (CBB). Neem voor meer informatie contact op met de CBB: 0341-565499.

Abonnementsprijzen

Jaarabonnement: € 48,50 (studenten € 24,25,- / Europa € 85,- / buiten Europa € 115,-).

Halfjaarabonnement € 26,75.

Abonnement OnderWegOnline: € 37,50.

Proefabonnement: drie maanden gratis.

Neem voor het afsluiten van een abonnement contact op met de lezersservice (zie hierboven) of vul uw aanvraag online in op www.onderwegonline.nl.

IBAN: NL89INGB0000404945 t.n.v. Gereformeerde Persvereniging OnderWeg te Wijk bij Duurstede.

Persvereniging

OnderWeg is een uitgave van de Gereformeerde Persvereniging OnderWeg.

Informatie: Marga van Gent-Petter (secretaris), persvereniging@onderwegonline.nl.

Bestuur Persvereniging

Bernard Bos, Marga van Gent-Petter, Aad Lootens, Hillie van de Streek en Tjirk van der Ziel.

Adverteren

Nico Postuma, 06-139 959 05, adverteren@onderwegonline.nl.

Zie voor de formaten, tarieven en verschijningsdata www.onderwegonline.nl/adverteren.

Vormgeving

Bredewold. Creatie, web & print. Postbus 86, 8090 AB Wezep, 038-376 33 90,

fax 038-376 53 03, onderweg@bredewold.nl, www.bredewold.nl.

Technische realisatie en druk

Zalsman B.V., Steinfurtstraat 1, 8028 PP Zwolle, Postbus 1025, 8001 BA Zwolle, 038-467 00 70.

www.onderwegonline.nl

www.facebook.com/onderwegonline

www.twitter.com/onderwegonline

Zin in bidden

Zo aan het begin van het nieuwe jaar heeft iedereen goede voornemens – de één stopt met roken, de ander neemt zich voor om meer tijd in gebed door te brengen. Ter ondersteuning van dit laatste voornemen zijn er de laatste tijd enkele boeken rond gebed verschenen. Zo schreef Jos Douma het boekje *Zin in bidden* (uitgeverij Ark Media). Dit boekje is speciaal bedoeld voor mensen die op zoek zijn naar nieuwe inspiratie voor hun gebedsleven. Naast korte en inspirerende reflecties over bidden, biedt het hulp om in de praktijk vorm en inhoud aan je gebed te geven. Op de bijbehorende website (zininbidden.nl) zijn enkele hoofdstukken van het boek te lezen en is daarnaast veel extra materiaal te vinden, zoals een handleiding voor als je met een groep aan de slag wilt met het boek.

Een ander boekje dat wil helpen om je gebedsleven meer structuur te geven en je uitdaagt om bewust om te gaan met dankbaarheid is het *Dank & Gebedsboek* van Daniëlle Koudijs (uitgeverij Plateau). Het boek is opgedeeld in weken, waarbij er ruimte is om je eigen dank- en ge-

bedspunten op te schrijven. Het biedt daarnaast inspirerende quotes en Bijbelteksten met een korte overdenking. Ten slotte verschijnt bij uitgeverij Jongbloed *Gebeden voor elke dag*, met gebeden voor elke dag en voor verschillende gelegenheden in het dagelijks leven.

Hemelse huizen

Je wilt je geloof doorgeven aan je kinderen en vanuit een Bijbelse basis de opvoeding vormgeven. Maar hoe geef je ruimte aan God in de dagelijkse hectiek van het gezin? En hoe voed je je kinderen op tot mensen die als krachtige getuigen in de wereld staan? Dat zijn vragen die behandeld worden in het boek *Hemelse Huizen*. Op de bij het boek behorende website, hemelsehuizen.nl, is verwerkingsmateriaal te vinden om

samen met je partner of andere ouders in gesprek te gaan over het boek. Ook is het mogelijk om samen met de organisatie achter de vertaling, NoShow Media, een cursus rond het boek te organiseren. Zo wordt in de NGK Breukelen begin 2018 een tweedaagse training georganiseerd over de vraag hoe je jouw gezin tot een plek maakt waar geloof wordt geleerd en geoefend en wordt doorgegeven aan de volgende generatie.

Bullies

Diep doorleefde dankbaarheid. Met dat gevoel kijk ik terug op mijn opvoeding, de fase waarin ik als lijdend voorwerp werd klaargestoomd voor de boze buitenwereld. Naast rust, reinheid en regelmaat maakten mijn ouders ruim baan voor wellevendheid (spreek met twee woorden, geef een hand), maatschappelijk engagement en gepaste zelfstandigheid. Zo fietste ik op mijn twaalfde al rond het IJsselmeer met slechts een kaart en enkele logeeradressen op zak. Ook aan schone kunsten heeft het ons niet ontbroken. In plaats van de Efteling bezochten wij musea, historische binnensteden en archeologische vindplaatsen.

Nauwelijks aan de baarmoeder ontsnapt, zongen wij psalmen rond het orgel. Mijn eigen muzikale carrière startte met AMV: Algemene Muzikale Vorming. Een uurtje zinloos klappen en tellen, met de keuze van een eigen instrument als het lonkend perspectief. Via blokfluit promoveerde ik naar trompet, om te finishen in het Kamper Symfonieorkest. Diep dankbaar dus voor vruchten waar ik als opvoeder in het heden alleen maar van kan dromen.

>> Nauwelijks aan de baarmoeder ontsnapt, zongen wij psalmen rond het orgel <<

Maar valt er dan niets te klagen? Gelukkig wel. Dit najaar verscheen het nieuwe Uz-album *Songs of experience*. Ik werd getriggerd door een tekst in het nummer 'American Soul'. Die kwam van rapper Kendrick Lamar en lijkt op de zaligsprekingen. In tegenstelling tot mijn opvoeding ging Kendrick niet naar AMV. Daarvoor was het in die voorstad van Los Angeles te gevaarlijk. Hij moest leven met geweld, misdaad, racisme, verslaving en werkloosheid. Dat hoor je terug in zijn rauwe teksten, waarin mooie woorden en zalvende teksten ontbreken.

In zijn versie van de Bergrede keert hij de zaligsprekingen om in hun tegendeel. Maar die komen dan wel weer als een boemerang terug bij de pester en de leugenaar. *'Blessed are the bullies, for one day they will have to stand up to themselves. Blessed are the liars, for the truth can be awkward.'* Een profetie op straat. Die leer je niet op AMV. Of een Kamper Symfonieorkest.

Joost Smit is predikant van de Ontmoetingskerk (GKv) in Amersfoort-Vathorst.

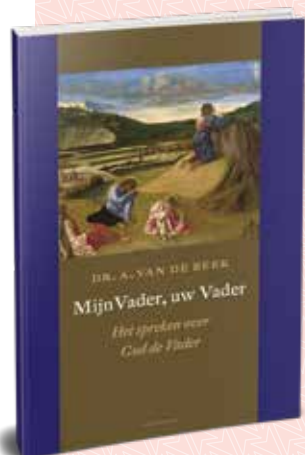
Jongeren en het avondmaal

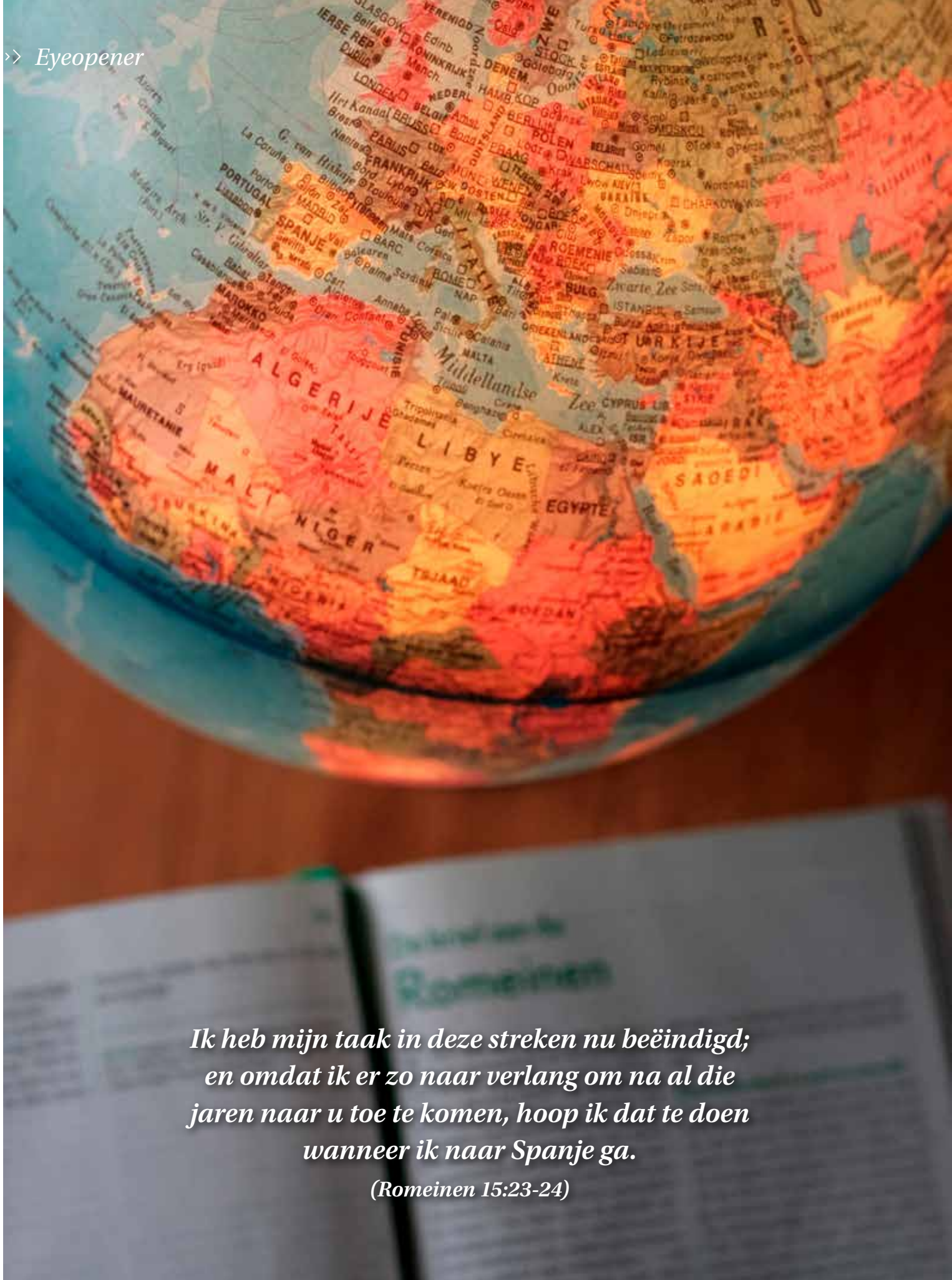
De indruk bestaat dat jongeren steeds vaker wegblijven bij avondmaalsdiensten. Voor onderzoekers Jos de Kock en Ronelle Sonnenberg was dit reden om een empirisch onderzoek uit te voeren naar de participatie van jongeren in avondmaalsvieringen binnen de PKN. De onderzoeksvragen waren: Sluit het avondmaal voor jongeren aan bij het *embodied* ('zintuigelijke') karakter dat in protestantse liturgie meer en meer belangrijk wordt gevonden? Hoe draagt het avondmaal bij aan de (geloofs)vorming van jongeren? Om een antwoord op deze vragen te formuleren zijn er onder andere veertien jongeren geïnterviewd – zeven uit een gemeente waar kinderen welkom zijn aan het avondmaal en zeven uit een gemeente waar deelname aan het avondmaal verbonden is met het doen van geloofsbelijdenis. De bevindingen en conclusies van het onderzoek zijn te lezen via jop.nl/actueel/verhalen/hoe-krijg-je-jongeren-meer-betrokken-bij-het-avondmaal?

Sprekend over God

Eind november verscheen bij Boekencentrum het zesde en laatste deel van de systematisch-theologische serie Sprekend over God van Bram van de Beek. In dit deel gaat Van de Beek in op het spreken over God de Vader en het boek heeft dan ook de toepasselijke titel *Mijn Vader, uw Vader*. De inzet van het boek is dat we alleen omdat Jezus over de Vader spreekt, over de Vader kunnen spreken en ook tot de Vader kunnen spreken. Van de Beek kijkt vervolgens hoe Jezus spreekt over God als Vader en komt onder andere tot de conclusie dat tot God spreken als Vader totale overgave betekent.

*Ik heb mijn taak in deze streken nu beëindigd;
en omdat ik er zo naar verlang om na al die
jaren naar u toe te komen, hoop ik dat te doen
wanneer ik naar Spanje ga.*

(Romeinen 15:23-24)

Ter overdenking op de eerste kerkenraadsvergadering in het nieuwe jaar

Paulus' voornemens en de onze

Paulus heeft, net als ieder ander mens, voornemens gehad. Zijn voornemen om via Jeruzalem over Rome naar Spanje te gaan om daar het evangelie te brengen is er een voorbeeld van. Het is fascinerend en leerzaam om te zien hoe dit tot stand kwam, wat ervan terecht kwam en wat het teweegbracht.

tekst **Jan Mudde** beeld **Erik Koning**

Hoe is Paulus' voornemen om via Jeruzalem over Rome naar Spanje te reizen tot stand gekomen? Zet je alle factoren op een rij, dan was er geen sprake van een bijzondere openbaring, maar van een subtiel en complex samenspel van roeping, persoonlijke afwegingen en verlangens, keuzes die voortvloeien uit het evangelie en situationele gevoeligheid.

Zijn roeping houdt Paulus bij alles wat hij doet voor ogen: 'Ik moet in volledige toewijding aan zijn evangelie een dienaar van Christus Jezus voor de heidenen zijn, zodat zij een God welgevallig offer kunnen worden, geheiligd door de heilige Geest' (Romeinen 15:16). Voor deze roeping leeft Paulus, hij wijdt zich er totaal aan. Persoonlijke verlangens, zoals die om de gemeente te Rome te bezoeken – Paulus zag daar al heel lang naar uit (Romeinen 1:13) – zijn daaraan ondergeschikt.

Bij het vervullen van zijn roeping hanteert Paulus vervolgens een strategie die door hemzelf bedacht lijkt te zijn: 'Ik heb er een eer in gesteld het evangelie niet op plaatsen te verkondigen waar Christus al bekend was. Ik wilde niet op het fundament van een ander bouwen' (Romeinen 15:20). Voor deze strategie vindt hij steun in de Schriften (zie Romeinen 15:21, een citaat uit Jesaja 52:12), maar het blijft een persoonlijke keuze. Voor Paulus is het een logische keuze: hij wil de onbereikten bereiken.

Paulus' voornemen om het net uit te werpen aan de andere kant van het Romeinse rijk vloeit voort uit het feit dat, gegeven zijn strategie, het meer waarin hij vist te klein is geworden. Ook zijn hartsverlangen om de gemeente te Rome te kunnen bezoeken, speelt er een rol in (Romeinen 15:23). Maar waarom gaat Paulus dan eerst naar Jeruzalem? Dat vloeit voort uit het evangelie zoals hij dat heeft begrepen en gepredikt (Romeinen 9-11). De christenen uit de volken hebben aan de Joodse christenen de grootst denkbare

geestelijke zegen te danken en daarom hebben zij de heiligen in Jeruzalem te laten delen in hun materiële zegeningen (Romeinen 15:26-27). Daarom gaat Paulus eerst naar Jeruzalem om daar de collecte te overhandigen die de heiden-christenen voor de moederkerk bijeengebracht hebben. Als hij ook deze taak volbracht heeft, kan hij op doorreis naar Spanje eindelijk de tijd nemen om Rome aan te doen (en die gemeente om te vormen tot uitvalsbasis voor zijn werk in Spanje).

Gevangene

Paulus heeft in ieder geval Rome bereikt, al liep dat allemaal wat anders dan hij zich had voorgesteld. Tijdens zijn verblijf in Jeruzalem wordt hij vanwege een aanklacht van de Joden voor de rechter gesleept. Tijdens zijn verhoor door Festus beroept hij zich op de keizer en vervolgens wordt hij als gevangene naar Rome gebracht. Of Paulus ooit in Spanje is geweest, kan niet met zekerheid gezegd worden.

>> Zijn roeping houdt Paulus bij alles wat hij doet voor ogen <<

Meer dan aanwijzingen hebben we niet. Paulus' hartsverlangen – de gemeente te Rome aandoen – is dus in vervulling gegaan, maar via een verrassend andere en beduidend hachelijker route dan hij zich tijdens het schrijven van zijn brief voorstelde!

Paulus' voornemen zorgde er wel voor dat we nu zijn bekendste, invloedrijkste en meest besproken brief hebben. De aanleiding tot het schrijven van de brief aan de Romei-

>>

>> Probeer maar, zoek en experimenteer maar, of geef er de ruimte voor <<

nen was immers dat Paulus zijn komst wilde aankondigen. En terwijl hij dat doet, geeft hij tegelijk een uiteenzetting van het evangelie zoals hij dat onder de volken predikt. Heel boeiend: de aanleiding voor Paulus' meest vooraanstaande brief is gelegen in een plan dat mogelijk nooit ten uitvoer is gebracht.

Getuigenis

Valt er eigenlijk wel iets te leren van de wijze waarop Paulus' voornemens tot stand kwamen? Is er geen sprake van een dusdanig unieke cocktail van overwegingen en factoren, dat we die weliswaar geboeid kunnen beschrijven, maar er niet van kunnen leren? Ik waag toch een poging. Wat ik ongelooflijk leerzaam vind, is allereerst dát Paulus voornemens had en plannen maakte. Hij was een geroepene en had op basis van die roeping een enorme drive. Elke kans benutte hij om waar dan ook en voor wie dan ook getuigenis van het evangelie af te leggen (Handelingen 24:24-25; 26:27). Steeds zocht hij naar nieuwe mogelijkheden om zijn roeping invulling te geven. Die roeping is, denk ik, overgegaan op de kerk als geheel. Iedere gemeente deelt er op een eigen wijze in: 'Wij moeten in volledige toewijding aan zijn evangelie een dienaar van Christus Jezus voor de heidenen zijn, zodat zij een God welgevallig offer

kunnen worden, geheiligd door de heilige Geest.' De blik is bij het vervullen van die roeping zowel naar binnen als naar buiten gericht. Wat houdt dat in: 'een God welgevallig offer zijn'? Hoe ben je dat in steeds veranderende situaties? En: hoe win je daar de kinderen en jongeren voor die aan de gemeente zijn toevertrouwd? Maar ook: hoe win je daar de wereld voor? Hoe zijn we als gemeente van

Om over door te denken

- Welke voornemens hebben jullie als kerkenraad voor het komende jaar?
- Herken je Paulus' roeping en de enorme drive die hij op basis daarvan had?
- Welke situatie doet in het bijzonder een appèl op jullie als kerkenraad? Hoe kan Paulus' voornemen jullie inspireren om daar iets mee te doen?
- Hoeveel ruimte voor het gewijde experiment gun je jezelf, of is er in jullie gemeente?
- Soms is het neveneffect van een voornemen zegenrijker dan het voornemen zelf: heb je dat weleens zo ervaren?

Christus 'een dienaar voor de heidenen' in onze van God vervreemde cultuur en in de ons omringende wereld? Van Paulus' voornemen en de drive daarachter kunnen we als voorgangers en kerkenraden leren permanent gefocust te zijn op dit soort vragen, biddend, zoekend, kloppend.

Seculier

Van Paulus' voornemens kunnen we ook leren dat er ruimte is voor persoonlijke verlangens en afwegingen. Zeker, rechtstreekse ingevingen van de Geest kunnen er zijn, Paulus heeft ze zelf ook gehad (Handelingen 13:2; 16:6-10), maar in zijn voornemen om via Jeruzalem over Rome naar Spanje te gaan lijken ze geen rol te spelen. De Geest heeft mede gewerkt door Paulus' overwegingen, verlangens en logische conclusies heen. Zo mag dat bij ons ook zijn. Onze situatie is, net als die van Paulus, voortdurend aan het veranderen. De samenstelling van de gemeente verandert, de cultuur verandert (dus ook de jongeren- en ouderencultuur), een nieuwe stadswijk wordt gebouwd, de tijd is een seculiere tijd geworden. Zoals Paulus op basis van zijn roeping inspeelde op die veranderingen, zo hebben wij dat ook te doen. En zoals de Geest daarbij Paulus' gaven van hoofd, hart en handen inschakelde, zo wil Hij dat ook met de onze doen. Dus durf en probeer maar, zoek en experimenteer maar, of geef er de ruimte voor.

Stapjes

Van Paulus' voornemens kunnen we ook leren dat die soms een neveneffect hebben dat zegenrijker is dan het voornemen zelf. In het geval van Paulus was dat zijn brief aan de Romeinen. Tom Wright zegt bij onze tekst: 'Misschien heeft Paulus Spanje niet gehaald. Dat deed er niet toe, het evangelie zou er toch wel komen, en spoedig ook. Wat er wel toe deed en wat er in de hele geschiedenis van de kerk enorm toe deed, is dat hij (als onderdeel van zijn plan om naar Spanje te gaan) zijn brief aan de Romeinen schreef. We moeten nooit onderschatten wat God wil doen door dingen die wij zien als kleine stapjes naar een groter doel.' Ten slotte, het gaat met voornemens niet zelden heel anders dan we zelf hadden bedacht. Paulus heeft dat ook ervaren. Wij maken plannen, wij nemen ons iets voor, wij proberen dat te realiseren, maar of het lukt en wat ervan komt, dat is aan God. Daarom zeggen we bij alles *Deo Volente*, als de Heer het wil (Jakobus 4:15). De mens wikt, God beschikt. Dat is geen uiting van fatalisme, maar van vertrouwen: onze voornemens zijn ingevouwen in Gods nog veel grotere voornemen: zijn koninkrijk!

Jan Mudde is predikant van de Wilhelminakerk (NGK) in Haarlem.

Van het bestuur

Het bestuur van OnderWeg vraagt uw aandacht voor het volgende:

Vanwege het vertrek van enkele leden uit de Ledenraad vragen wij geïnteresseerden zich kandidaat te stellen.

De leden van de Persvereniging OnderWeg, c.q. de abonnees van het blad *OnderWeg*, worden vertegenwoordigd door een Ledenraad (LR), waarin minimaal tien en maximaal vijftien mensen zitting hebben. Elk lid wordt aangesteld voor een termijn van vier jaar, met mogelijkheid tot eenmalige verlenging. De leden van de LR komen één keer per jaar bijeen op een jaarvergadering (meestal in april), waar het bestuur verantwoording aflegt van het beleid in het afgelopen jaar en lijnen uitzet voor de toekomst. De leden van de LR hebben actieve inbreng in het beleid en benoemen nieuwe leden van het bestuur en de LR. Rond het einde van het kalenderjaar ontvangen de LR-leden per e-mail de exploitatierekening en de begroting, alsmede informatie over eventuele belangrijke ontwikkelingen.

Het profiel voor kandidaten van de Ledenraad is gebaseerd op artikelen 12 en 13 uit de Statuten. Kandidaten (m/v) die wij zoeken zijn:

- meelevend lid van GKv, NGK of één van de samenwerkende kerken (CGK, PKN);
- lid (of worden lid) van de Persvereniging OnderWeg.

De kandidaten hebben bij voorkeur affiniteit met:

- kerk zijn in de praktijk, ontwikkelingen in de kerkelijke actualiteit, met name in de GKv en NGK, maar ook breder;
- berichtgeving over kerkelijke zaken, en ideeën over vormgeving, moderne media, sociale media;
- bepaalde doelgroep(en) in diversiteit (leeftijden 20-40; 40-60; 60+; jeugdwerk; kringenwerk; pastoraat; prediking; zending & diaconaat en/of samenwerking over de grenzen).

Ze willen:

- één keer per jaar de jaarvergadering bijwonen in april;
- twee à drie keer per jaar digitale post ontvangen en reageren.

De bevoegdheden van de LR zijn:

- benoeming bestuursleden;
- benoeming LR-leden;
- inbreng en advies op jaarlijkse LR-vergadering.

Voor kandidaatstelling en meer informatie kunt u onze voorzitter benaderen via info@bernardbos.nl of 06-5530 6869.

**Inspiratie
voor
reisgenoten**

**Onder
Weg** Inspiratie
voor
reisgenoten

Bestuur Persvereniging OnderWeg
M.E. van Gent-Petter, secretaris
Dennekruid 99
3068 SG Rotterdam
tel. 010 – 456 13 52
06-4970 8933
e-mail: persvereniging@onderwegonline.nl

NGK-predikant Freddy Gerkema over wie hij is en wat hem drijft

‘Ik ben volstrekt geschikt om het klooster in te gaan’

Ruimte om te ademen, te leven. Als Freddy Gerkema (64) dan toch een beeld van God moet schetsen, is dat het. Het is de ruimte en vrijheid die voortkomt uit het Hebreeuwse *ruach*: adem en Geest.

‘In de gemeente wil ik mensen dezelfde ruimte voorhouden’, vertelt Gerkema, voorganger van de NGK Amersfoort-Noord, ‘want daarin is het goede leven te vinden.’

tekst **Elze Riemer**

Wilde je als kind al dominee worden?

‘Nou, nee. Ik ben er echt een beetje ingerold, wat wel typerend is voor hoe het vaak gaat in mijn leven. Ik houd van veel dingen, kan veel dingen een beetje en blink nergens in uit – wat ik trouwens ook niet hoeft van mezelf. Op de middelbare school kon ik niet zeggen of ik een exacte was of een talenmens, allebei een beetje, denk ik. Na mijn examen ben ik een paar jaar chemische technologie gaan studeren, zonder al te veel succes overigens. Vervolgens kwam ik terecht in de computerwereld en werkte ik in de programmering, iets wat ik vreselijk leuk vond. Dat analytische, dingen op een rij krijgen, is wel aan mij besteed.’

Daarna ging je theologie studeren, iets heel anders. Waarom?

‘Ik was één van de laatste hbs’ers en vond het onderwijs achteraf gezien wat kaal. We moesten eindeloos vertalen vanuit het Frans, Duits en Engels, maar kregen weinig tot niets te horen over het leven en de cultuur van die landen zelf – laat staan over bijvoorbeeld Italië of Griekenland. Dus ik vond het heel aardig om een jaartje Grieks en Latijn te doen, zodat ik wat meer met die (oude) werelden vertrouwd zou raken. Na dat jaar zou ik wel verder zien. Toen werd het theologie, want vooral die oude talen, zoals Hebreeuws, stalen mijn hart. In de studie kwamen het talige en het exacte soms ook bij elkaar, bijvoor-

beeld in de analyse van oudtestamentische poëzie.’

Van het één kwam het ander... Het was dus geen roeping, een stem van God?

‘Niet op zo’n directe manier. Ik heb altijd wel het gevoel gehad dat roeping iets is van de volle breedte van het leven. Zoek het koninkrijk van God, zei Jezus, en dat is zo breed als het maar zijn kan. Ik ervaar het predikantswerk zeker als een roeping van God, maar hetzelfde zou ik hebben gehad als ik bijvoorbeeld was blijven programmeren. Het mooie van het werken in de gemeente vind ik wel dat ik op zo’n directe manier met de dingen van Gods koninkrijk bezig mag zijn.’

Je bent er heel ontspannen ingestapt, begrijp ik. Als ik je nu zo zie en hoor, lijkt het erop dat je na al die jaren nog net zo ontspannen bent.

‘Dat klopt wel. Ik ben er geen ander mens van geworden; ik ben er als Freddy Gerkema ingestapt en hoop er als Freddy Gerkema weer uit te stappen. Natuurlijk schuift het één en ander op, zo heb ik wel wat meer feeling gekregen voor het communicatieve, hoewel dat nog steeds niet een supersterke kant van me is. Ik heb daarin veel geleerd van Judith, mijn vrouw. Zij is ook theoloog en werkt parttime als pastoraal werker in onze kerk. Pastoraal is zij sterker, ze heeft meer geduld. Ik grom

>> ‘Ik hoop in staat te blijven om de gein erin te houden’ <<

nog weleens een keer als ik iemand er een zoi van zie maken. Toch ben ik er, volgens mij, in de loop van de jaren wel milder op geworden. Vroeger dacht ik ook vaker in termen van goed en fout, nu sta ik veel langer stil bij de menselijke nood die erachter zit.’

Wat van jezelf zou je niet willen verliezen?

‘Dat relaxte gevoel dat ik heb bij het ergens op dat grote veld bezig zijn voor de Heer, samen met andere mensen. Ik hoop daarbij in staat te blijven om de gein erin te houden. ‘Gein’ lijkt een gek woord, maar ik vind het iets heel waardevols. Het is een Jiddisch woord en in het Hebreeuws staat het voor ‘genade’. Ik wil er de gein in houden om met mijn vrouw Judith en mijn kinderen te leven. Dat je er na een dag weg naar uitziet

Freddy Gerkema: ‘Ik ervaar het predikantswerk zeker als een roeping van God, maar hetzelfde zou ik hebben gehad als ik bijvoorbeeld was blijven programmeren.’ (beeld Jetske Gerkema)

om weer thuis te komen. Onder zulke alledaagse verlangens zitten allerlei diepere lagen van wat ik in al die jaren in genade heb gekregen. Dat ervaar ik als een groot geschenk. En datzelfde – die gein met zijn diepere lagen – ervaar ik ook in het gemeentewerk.’

Wat raakt jou?

‘Onrecht waar ik machteloos in ben, of dat nu op macro- of microniveau is. En

dat is veel! Zo werkt Judith bijvoorbeeld vanuit de gemeente voor het asielzoekerscentrum hier in Amersfoort. Sommige mensen zitten daar al acht of tien jaar. Of je hoort dat een man en vader uitgewezen is en dat vrouw en kinderen achterblijven in het azc. Dat is toch te zot voor woorden. Dan gaat er echt iets mis. Was ik maar minister, denk ik dan. Dan zou ik er misschien iets aan kunnen doen.’

Freddy Gerkema: 'Ik geniet erg van de vele aspecten van mijn werk, zoals de voorbereiding van kerkdiensten.' (beeld Jaco Klamer)

Ga je dan niet los op de preekstoel?

'Ik zeg weleens: "Ik schaam me dood voor dit land." "Nou, nou, nou", hoor ik dan terug van gemeenteleden, "is dat niet wat eenzijdig?" Dat is ook zo en natuurlijk valt er veel meer over te zeggen – Europese regelgeving en zo – maar het wordt er niet minder schrijnend van.'

Ellende in de wereld overspoelt ons dagelijks. Toch is jouw algehele staat ontspannen. Dat staat wat haaks op deze tijd, waarin heilige verontwaardiging en boosheid meer bij het christen zijn lijken te passen. Hoe zie jij dat?

'Ik denk dat er van ons wordt verwacht dat we bidden en het goede zoeken voor de mensen, zoals Bonhoeffer zo mooi zei. Dat begint in mijn directe omgeving met het liefhebben van mijn vrouw en kinderen en vervolgens burens, vrienden, gemeenteleden en ieder die op mijn weg komt. Het mooie aan onze tijd is dat er allerlei moge-

lijkheden zijn om daarnaast in wijdere cirkels iets te betekenen, landelijk en wereldwijd. Waar ik kan, sluit ik me daarbij aan.'

Wat is je doel in het leven?

'Uiteindelijk is dat het grote gebod: de Heer liefhebben met heel je hart – nou, zie maar dat je daar iets van weet te

>> 'Zo'n overdadige bloem slaat toch nergens op' <<

maken – en je naaste liefhebben als jezelf. Op weg naar de nieuwe wereld die komt. Over die naaste heb ik net wat gezegd. Het liefhebben van God, daar denk ik op een ruimtelijke manier over:

leven voor zijn aangezicht. Paulus zegt ergens: in Hem bewegen wij en leven wij en zijn wij. En dat in een sfeer van openheid en dankbaarheid voor wat Hij geeft. Een typering als "een relatie met God hebben" is me dan soms te tweedimensionaal, te rechtlijnig. Ik zoek het meer in dat ruimtelijke.'

Wie is God voor jou?

'Boven alles is Hij de schepper van alles wat we zien en horen en nog veel meer. Van zoiets ongrijpbaars als liefde, maar ook van mallotige planten en dieren. Kijk naar die amaryllis in de vensterbank, dat is toch een gek ding eigenlijk. Zo'n overdadige bloem slaat toch nergens op. Net zoals een walvis of een giraf. Ik hoorde laatst van iemand: "God loves crazy people, he made many of them." Dat kun je van de schepping ook zeggen: wat een creativiteit, wat een humor, wat een gekkigheid. Tegelijkertijd vind ik God ook bij de barsten van het bestaan, waar Hij helend bezig is, als redder en verlosser. Dwars door alle gebrokenheid gaat Gods liefde naar ons en naar mij uit, wat ik altijd weer verbazingwekkend vind.'

Bij welke barsten in jouw bestaan heb je God nodig als redder?

'De narigheid is natuurlijk dat ik de scheuren en barsten in het leven veel gemakkelijker bij anderen zie dan bij mijzelf. Mensen die vastzitten aan drank of porno, bijvoorbeeld. Wat dat betreft, ben ik maar een gelijkmatig mannetje dat geen enkele behoefte heeft aan een hoer of zo, ik moet er niet aan denken. En ik drink af en toe een glas wijn, maar als ik dat nooit meer krijg, vind ik het ook best. Ik ben volstrekt geschikt om het klooster in te gaan, zullen we maar zeggen. Maar dan zijn er ook die momenten dat ik mezelf naar boven afrond en een ander naar beneden, zit te mopperen, te weinig van God en mensen verwacht en ga maar door. En

ook het broze, kwetsbare van het leven gaat niet aan mij voorbij. Ik ben er diep van doordrongen dat ik, net zoals ieder ander, verlost moet worden van ziekte, zonde en dood. Niemand die leeft is rechtvaardig voor U, dat is voor mij een kostbaar woord uit Psalm 143 en daar hoor ik helemaal bij.'

Op welke momenten geniet je het meest van je leven?

'Wanneer ik optrek met mensen. Met Judith en de kinderen, met vrienden. Verder geniet ik erg van de vele aspecten van mijn werk, zoals de voorbereiding van kerkdiensten en het met kleine groepen doorlezen van de Bijbel, maar ook van muziek, als ik een concert bezoek of zelf zing in het koor waar ik deel van uitmaak.'

>> 'Uiteindelijk is liefhebben het goede leven, en de kerk een plek om dat te oefenen' <<

Je hebt eens de 150 psalmen achter elkaar gezongen, met verschillende zanggroepen. Wat trekt je zo aan in de psalmen?

'In de psalmen krijg je het leven gespiegeld: de veelkleurigheid, de veelvormigheid en de weerbarstigheid. En daarbij word je steeds weer, linksom of rechtsom, bij God gebracht. De psalmen helpen ook om de focus in het leven te behouden, in de vele dingen die op je afkomen en het gevoel daarin van alles te moeten. Er is zo veel dat ons afleidt van het meest wezenlijke: de liefde voor God en de naaste. Thomas a Kempis schreef in zijn tijd dat hij last had van de "verstrooiing" – en hij zat in een klooster-cel! Wij moeten in 2018 door nog veel meer lagen heen om tot de kern van ons leven te komen. Vaak ook heel aantrekkelijke lagen overigens, al die mooie hobby's, talenten en ervaringen. Als de liefde voor God en de ander maar niet ondersneeuwt in die veelheid.'

En als je dan bij de kern bent?

'Dan ben je bij de ruimte en vrijheid van God, waar je je kunt richten op dat grote gebod. Uiteindelijk is liefhebben het goede leven. En de kerk is, als het goed is, een plek om dat te oefenen.'

Elze Riemer is journalist en godsdienstwetenschapper.

>> Column

Hoofdredacteur

Kantorenpark Papendorp in Utrecht bezoek je niet als je er niets te zoeken hebt. Je kijkt wel uit. Weinig mis met de kantoorbouw daar. Of de maatkostuums van juristen en financials die er hun pauzerondje lopen. Maar dit stukje Utrecht is zo'n plek waar het leven er talloze van telt: zo goed als niets is er gedenkwaardig.

Toch neem ik sinds een poosje af en toe letterlijk een afslag eerder om via het kantorenpark naar mijn bestemming te rijden. Daar – op de plek die zelfs in de zomer een herfststemming voedt – ontdekte ik namelijk iets aardigs: een groot spandoek langs de weg, neergezet door de beheerder van het park. Bij het doek rem ik altijd even af. *'If you're waiting for a sign, this is it'*, stond er daags voor kerst in witte letters op blauw. Een paar weken eerder was het: *'A goal without a plan is just a wish'*. Een beetje bezieling op drive-inniveau, zeg maar, of begeestering in hapklare brokken. Vrij aards en horizontaal, dat is waar. Maar ik mag het wel.

Vergun mij nu even een flinke draai in het verhaal. Vanaf het voorjaar hoop ik Ad de Boer op te volgen als hoofdredacteur

>> Een beetje bezieling op drive-inniveau, zeg maar <<

van dit magazine. Een paar maanden terug klopte Ad bij mij aan met dit verzoek, pas enkele weken geleden wist ik het antwoord. De frivoliteit die mij al 45 jaar eigen is liet me bij deze beslissing aardig in de steek, moet ik zeggen. 'Neem het nou ook niet te zwaar op', zei op den duur een vertrouweling, 'het is geen ministerspost.'

Ik had deze nuchtere opmerking nodig om toe te happen. Plus het geloof dat God mij op dit plekje wil hebben en de rust daarop. En ja, ook het spandoek langs de weg bij Papendorp speelde een rol. Toen ik er eind oktober langsreed, las ik deze quote: *'Great things never come from comfortzone.'* Die onthoud ik, dacht ik achter het stuur.

Met frisse zin ga ik de uitdaging aan. Inspiratie is er genoeg binnen het team van redacteuren en medewerkers. En mocht ik even droogstaan, dan neem ik gewoon de afslag Papendorp.

Esther de Hek is moeder en tekstschrijver.

Integreer het jeugdwerk in de gemeente

Wat zijn we eigenlijk aan het doen in het jeugdwerk? En hoe kunnen we het jeugdwerk in de gemeente het beste aanpakken? In dit artikel willen we een matrix bieden om daar eens kritisch naar te kijken, omdat dat kan helpen om het jeugdwerk te integreren in het geheel van de kerk.

tekst **Anko Oussoren**

Agenda

- 8 januari 2018 (Wageningen): 'De grote vragen van jongeren'. ForumC organiseert met het Praktijkcentrum een inspiratieavond over geloof en wetenschap voor jongeren van 15 tot 18 jaar, hun ouders en jeugdwerkers. Zie www.praktijkcentrum.org/highlight/de-grote-vragen-van-jongeren.
- 19 en 20 januari 2018: Jeugdleadersconferentie BGO-Jeugdwerk in samenwerking met het Praktijkcentrum. Thema: Hou vast. Zie www.jeugdleadersconferentie.nl.
- 7 februari 2018 (Oegstgeest): 'Deel je leven', een interactieve avond voor diakenen en jeugdleiders over het verbinden van jeugdwerk en diaconaat. Zie www.praktijkcentrum.org/activiteit/jeugdwerk-en-diaconaat-verbinden.

omdat Hij ze liefheeft

Het meeste jeugdwerk binnen de kerk wordt naar onze waarneming gedaan vanuit de overtuiging dat jongeren onderdeel zijn van de gemeenschap. Jongeren hebben echter binnen de gemeente vaak hun eigen activiteiten, zonder dat daar – naast de jeugdleiders – andere gemeentelieden bij betrokken zijn. Het jeugdwerk staat vaak los van het gemeentelieven als geheel. Door relaties op te bouwen met anderen en het jeugdwerk te integreren in het geheel van de gemeenschap komen jongeren beter tot hun recht. Daarom is het goed om eens van een afstandje naar het jeugdwerk te kijken.

Matrix

Het boek *Four Views of Youth Ministry and the Church* (zie Media/tips) beschrijft vier manieren om het jeugdwerk te benaderen. De vier manieren worden in een matrix verdeeld rond twee assen (zie figuur 1).

De eerste as loopt van 'kom naar ons' (*come*) naar 'eropuit gaan' (*go*). Bij 'kom naar ons' staat vooral de *gemeenschap* centraal. Jongeren worden getraind om onderdeel te worden of te zijn van de gemeenschap en om een taak op zich te nemen binnen de gemeenschap. Bij

'eropuit gaan' staat vooral de *missie* centraal. Het jeugdwerk heeft meer een parakerkelijk karakter: kerken of organisaties willen via de jongeren die lid zijn van de gemeenschap, andere jongeren, bijvoorbeeld klasgenoten, bereiken met het evangelie en onderdeel laten zijn van een gemeenschap van gelovigen.

De tweede as heeft te maken met de ontwikkeling van jongeren, de plek die ze innemen in de kerk en de manier waarop er tegen hun ontwikkeling wordt aangekeken. Wanneer zijn jongeren geestelijk volwassen genoeg om te kunnen participeren binnen de geloofsgemeenschap? Is het jeugdwerk meer gericht op de kerk van de toekomst (*church of the future*), waardoor jongeren nu niet of nauwelijks participeren, of maken ze nu al volledig deel uit van de kerk (*church of the present*) en mogen ze, ongeacht hun geestelijke volwassenheid, participeren in de geloofsgemeenschap?

Benaderingen

Deze matrix leidt tot vier benaderingen van het jeugdwerk:

1. **De inclusieve gemeente-aanpak.** Jongeren worden gezien, zijn volwaardig lid van de gemeente en worden daar-

voor toegerust. Het jeugdwerk wordt vormgegeven binnen de verschillende bedieningen die er zijn in de gemeente, zoals prediking, aanbidding, pastoraat, organisatie, onderwijs, gemeenschap, diaconaat en getuigen. Het jeugdwerk wordt niet gezien als een extra plek voor een bediening, maar als een plek waar jongeren geholpen worden bij het vinden van hun taak in één van de bestaande bedieningen.

2. De voorbereidende aanpak. Jongeren worden opgeleid om erbij te horen en te participeren in de gemeenschap en worden voor een bepaalde taak toegerust. Jeugdwerk wordt gezien als een aparte bediening, waarbij het jeugdwerk fungeert als een plek waar jongeren kunnen experimenteren en leren. Jongeren kunnen groeien in discipelschap als ze begeleid worden door geestelijke mentoren. Ze worden opgeleid door competente jeugdwerkers, die niet zozeer gefocust zijn op een relatie met de jongeren, maar vooral op het geven van onderwijs.

3. De strategische aanpak. De jeugdgroep wordt door de jeugdleader erop voorbereid om zelf een nieuwe kerk te worden

(kerkplant). De jongeren trekken vanaf ongeveer 14 jaar tot halverwege de 20 met de jeugdleader op. De jeugdgroep moet jongeren helpen om geestelijk volwassen te worden en is gericht op discipelschap en het onderkennen van potentieel leiderschap. Daardoor worden de jongeren en de jeugdwerker gezamenlijk verantwoordelijk voor de gemeenschap en voor evangelisatie. De jeugdleader wordt de predikant van de nieuwe kerkplant.

4. De missionaire aanpak. Jeugdwerk wordt gezien als de plek waar jeugdleaders de jongeren toerusten om missionair te zijn. De jongeren zijn verantwoordelijk voor de verspreiding van het evangelie onder generatiegenoten in hun omgeving. Het jeugdwerk is altijd missionair, zowel richting jongeren die lid zijn van de gemeente, als richting jongeren die nog geen lid zijn. Met als doel dat aan iedere jongere het evangelie wordt verkondigd. Programma's zijn er niet op gericht om leeftijdsgenoten mee te nemen naar de jeugdgroep, maar om jongeren te bereiden die nog niet verbonden zijn met de gemeente.

De vier benaderingen zijn op papier helder te omschrijven, maar in de praktijk zijn ze vaak moeilijker te onderscheiden. Het zijn alle vier hulpmiddelen om het jeugdwerk op te zetten. Voor welke benadering je ook kiest, zorg dat het jeugdwerk niet losstaat van het gemeentelven als geheel, maar dat het daarin geïntegreerd is. De benadering van het jeugdwerk vloeit voort uit de manier waarop je als gemeente kerk wil zijn. Elke benadering is er uiteindelijk op gericht om jongeren te helpen als christen te leven in een wereld waarin dat niet gewoon is.

Anko Oussoren is adviseur bij het Praktijkcentrum. Met bijdragen van Paul Smit en Martine Versteeg, jeugdwerkadviseurs bij het NGK Jeugdwerk.

Media/tips

- Dit artikel is een vrije samenvatting van het boek *Four Views of Youth Ministry and the Church*, onder redactie van Mark Senter (Grand Rapids (Zondervan), 2001). Het boek schetst een dialoog tussen de vier benaderingen, waardoor de voor- en nadelen van iedere benadering naar voren worden gebracht.
- Het is belangrijk om na te denken over de plek van jongeren in de gemeente, tijdens de eredienst, in de geloofsopvoeding thuis en als onderdeel van het gemeentelven. Als adviseurs van het Praktijkcentrum en het NGK Jeugdwerk willen we daar graag bij helpen, bijvoorbeeld door een begeleidingstraject. Als daar behoefte aan is, neem dan gerust contact op voor meer informatie.

Figuur 1. Vier benaderingen van het jeugdwerk.

Streef naar Schriftgeleerde profetie

‘Jaag de liefde na en streef naar de gaven van de Geest, vooral naar die van de profetie’ (1 Korintiërs 14:1). Paulus heeft hoge verwachtingen van de gave van de profetie. Meer dan van het spreken in klanktaal. Dat heeft met verstaanbaarheid te maken en met de opbouw van de gemeente. Intussen is het nog niet zo eenvoudig om het verschijnsel van de profetie in het Nieuwe Testament precies te duiden.

tekst **Jaap Dekker** beeld **Erik Koning**

Met een beroep op 1 Korintiërs 14 omschrijft het traditionele bevestigingsformulier (1586) profetie als de prediking van Gods Woord ter stichting, vermaning en vertroosting. Dat is een klassiek-gereformeerde denklijn. In charismatische kringen ziet men profetie meer als een rechtstreeks van de Geest ontvangen openbaring, waarin iedere gelovige zich kan oefenen. Een beeld dat bovenkomt, een Bijbelwoord of een gedachte wordt doorgegeven aan een soms onbekend iemand. Diegene moet vervolgens zelf beoordelen of de ontvangen openbaring voor hem of haar een profetie van God is. Bij beide denklijnen heb ik mijn bedenkingen.

De charismatische denklijn is mij te suggestief en te individualistisch. Van concrete ervaringen van bemoediging wil ik niets afdoen. Toch valt op dat profetie in deze denklijn vaak een hoog therapeutisch gehalte heeft. In de Bijbel is profetie ook kritisch en primair op Gods volk als geheel en op de samenleving gericht.

Pleitbezorgers van de charismatische variant veronderstellen dat de profetie in de nieuwtestamentische bedeling een heel nieuw fenomeen zou zijn. Maar daarmee wordt deze gave van zijn oudtestamentische wortels losgemaakt en ook van wat Paulus de opbouw van de gemeente als geheel noemt.

De klassiek-gereformeerde denklijn roept ook vragen op. Daarin worden prediking en profetie te gemakkelijk aan elkaar gelijkgesteld. Niet elke goede preek is ook een profetische preek. Een preek die mij persoonlijk vermaant of bemoedigt, sterkt mij in mijn leven met God. Maar waarom zou je dat profetie noemen?

Hergebruikt

In het Oude Testament komt profetie van oorsprong in allerlei gestalten voor. Met Mozes sprak God van aangezicht tot aangezicht. Anderen ontvingen Gods woord wanneer ze in extase waren of een visioen kregen. Veel profeten vertellen echter niet hoe ze hun boodschap ontvingen,

maar volstaan met de mededeling dat het woord van de HEER tot hen kwam. Hoe dat er precies aan toeging, onttrekt zich aan onze waarneming.

Na de ballingschap komt profetie ook in een nieuwe gedaante voor, die goed zichtbaar wordt in het boek Jesaja. Het derde deel van Jesaja (hoofdstuk 56-66) heeft een eigen karakter. Dit boekdeel is voortgekomen uit een reflectie op en actualisering van oudere profetieën die schriftelijk al beschikbaar waren. In de context van het leven na de ballingschap werden oude profetieën als het ware hergebruikt om daar een nieuwe actuele boodschap van God aan te ontlenen.

Jaap Dekker schreef een Engelstalige bijdrage over herinterpretatie in het boek *Jesaja* in: Hans Burger e.a. (red.), *Sola Scriptura. Biblical and Theological Perspectives on Scripture, Authority and Hermeneutics*, Leiden (Brill), 2017.

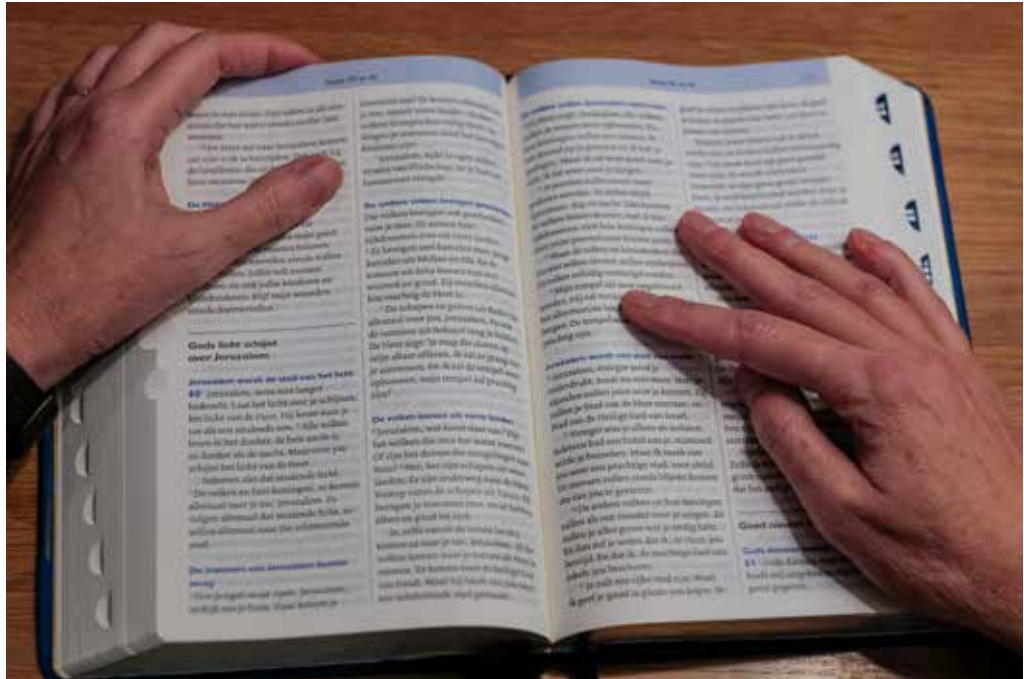
Dat wordt 'Schriftgeleerde profetie' genoemd.

De situatie toen was er één van teleurstelling. De teruggekeerde ballingen worstelden met het contrast tussen de vroeger beloofde heerlijke toekomst van Sion en het uitblijven daarvan. In Jesaja 60-62, het hart van dit boekdeel, worden de oude beloften voor Sion dan krachtig bevestigd. Allerlei zinsneden uit oudere profetieën worden letterlijk hergebruikt en uitgebouwd. Ik geef een paar voorbeelden ter illustratie hiervan.

Zeggingskracht

De belofte in Jesaja 60:9 van kustlanden die op de HEER hopen is een letterlijk citaat uit Jesaja 51:5, maar wordt nu uitgebouwd met de belofte dat Sions kinderen zullen worden teruggebracht. Dat zal gebeuren 'ter ere van de HEER, je God, de Heilige van Israël die jou deze luister heeft verleend', woorden die aan Jesaja 55:5 zijn ontleend. Zo ontstaat een update van oude woorden die nieuwe zeggingskracht krijgen. Dat is ook goed te zien aan Jesaja 62:10-11, een collage van drie vroegere profetieën. De oproep om ruim baan te maken en stenen te verwijderen komt uit Jesaja 40:3-4, het woord over het vaandel voor de volken maakt gebruik van Jesaja 49:22 en de aankondiging van de komende redder bevat een letterlijk citaat uit Jesaja 40:10b: 'Zijn loon heeft hij bij zich, zijn beloning gaat voor hem uit.'

Niet alleen worden oude profetieën op deze manier herbevestigd, maar ook wordt daarin concreet naar antwoorden gezocht op de vraag naar het waarom van het uitblijven van Sions herstel. Gebruikmakend van wat God in Jesaja 50:2 zelf gezegd had, verkondigt Jesaja 59:1 dat dit niet komt omdat de arm van de HEER te kort zou zijn. Maatschappelijke zonden worden als oorzaak genoemd, waarbij soortgelijke aanklachten klinken als vroeger (Jesaja 1:15). Schriftgeleerden hebben voor hun eigen tijd dus naar

In Jesaja 60-62 worden de oude beloften voor Sion krachtig bevestigd. Zo ontstaat een update van oude woorden die nieuwe zeggingskracht krijgen.

geestelijke leiding gezocht in oude gezaghebbende profetieën. Met als resultaat: niet slechts herhaling van het oude, maar nieuwe Schriftgeleerde profetie, actuele Godswoorden voor de uitdagingen van een nieuwe tijd. Het Woord van God is als regen en sneeuw die uit de hemel neerdaalt en op aarde nieuwe vrucht doet uitspruiten (Jesaja 55:10-11). Dat is het blijvend levende karakter van Gods spreken.

Reflectie

Zou deze binnen het Oude Testament nieuwe gestalte van de profetie niet ook in de context van de kerk vandaag nastrevenswaardig kunnen zijn, in de zin van 1 Korintiërs 14? Het is een vorm van profetie die zich vanuit een voortdurende omgang met de Schrift laat voeden. Als zodanig heeft zij zeker ook nieuwe elementen in zich, maar daarbij blijft de Schrift altijd het kritisch tegenover. Schriftgeleerde profetie focust niet op het ontvangen van rechtstreekse en op het individu toegespitste openbaringen.

Het is de reflectie op de Schrift zelf waaruit altijd weer een actueel profetisch spreken kan voortkomen.

Dat kan in een preek gebeuren en daar zijn prachtige voorbeelden van, maar een preek is niet automatisch profetie. Profetisch wordt een preek wanneer die de actuele situatie openlegt vanuit het Woord van God en de weg van de Geest daardoor ineens helder oplicht. Dat kan ook in een gesprek of tijdens een gezamenlijk gebed gebeuren. Goed om daarvoor open te staan, want Gods Woord is niet geboeid. Maar profetie laat zich niet afdwingen of organiseren. Profetie komt als geschenk van de Geest en staat in dienst van de geloofsgemeenschap. Zij is het ook die het profetische kritisch toetst en in elke tijd weer opnieuw probeert te verstaan wat de Geest tot de gemeente zegt.

Jaap Dekker is predikant van de NGK Enschede en bijzonder hoogleraar op de Henk de Jong-leerstoel aan de TU Apeldoorn.

Themanummers nabestellen?

Dat kan via administratie@onderwegonline.nl.
Kijk op www.onderwegonline.nl/themas voor alle thema's.

OnderWeg
Inspiratie voor reisgenoten

greijdanus

Vacature lid RvT

Greijdanus, gereformeerde VO-school in Oost Nederland

Draagt u gereformeerd onderwijs een warm hart toe? We zoeken een kandidaat die wil bijdragen aan het toezicht houden op het (financieel) reilen en zeilen van de school en past in het brede profiel van de RvT.

Meer informatie: www.greijdanus.nl/vacatures

Schitteren in Zijn licht

Wat bezielt me?

Wat mij bezielt is dat God van mij houdt. Ongelooflijk! Ik zoek bezieling om dat nog beter te kunnen ervaren. Jij ook?

Neem een proefabonnement op christelijk magazine OnderWeg.

Ga naar onderwegonline.nl/gratis

Drie maanden gratis, stopt automatisch.

OnderWeg
Inspiratie voor reisgenoten